

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Организација и уређење државних органа за борбу
против организованог криминала**

(мастер рад)

Ментор
Доц. др Иван Илић

Студент
Дајана Коњевод
Број индекса: М043/18-О

Зрењанин, 2020.

САДРЖАЈ

I. УВОД	1
II. ПОЈАМ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА СА ОСВРТОМ НА ПОЈАВНЕ ОБЛИКЕ 3	
III. ОРГАНИЗАЦИОНИ ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР ЗА БОРБУ ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА	7
IV. СУБЈЕКТИ БОРБЕ ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА	10
1. Државни субјекти.....	10
2. Друштвени субјекти.....	11
3. Међународни субјекти.....	12
V. МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА	13
1. Организациона јединица надлежна за сузбијање организованог криминала	15
1.1. Историјат настанка	15
1.2. Служба за борбу против организованог криминала	15
2. Организациона јединица надлежна за финансијске истраге	16
3. Јединица за заштиту сведока	17
VI. СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ.....	19
1. Безбедносно - информативна агенција	19
2. Војнобезбедносна агенција	22
VII. ТУЖИЛАШТВО ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ	23
1. Оснивање и кратак историјат	23
2. Организациона структура	23
3. Положај јавног тужилаштва и запослених у њему	24
4. Досадашњи развој и могућност унапређења рада тужилаштва	26
5. Служба финансијске форензике	27
6. Службеници за везу	28
7. Ударне групе	29
VIII. ПОСЕБНА ОДЕЉЕЊА НАДЛЕЖНИХ СУДОВА.....	31
1. Посебно одељење Вишег суда у Београду за организовани криминал	31
1.1. Организација одељења	33
1.2. Положај судија	33

1.3. Тајност података у кривичним поступцима пред специјалним судом и могућност јавности да се упозна са радом суда	35
2. Посебно одељење Апелационог суда у Београду за организовани криминал	36
2.1. Унутрашња организација	36
2.2. О положају и избору судија	37
2.3. Јавност рада	38
IX. МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ	40
1. Казнено – поправне установе	41
1.1. Посебна притворска јединица Окружног затвора у Београду	41
1.2. Посебна одељења установа за извршење казне затвора	43
1.3. Положај и улога запослених у посебним одељењима за организовани криминал	44
2. Дирекција за управљање одузетом имовином	45
X. ОРГАНИ МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА	47
1. Управа за спречавање прања новца	47
2. Пореска полиција	47
3. Управа царина	48
XI. ЗАКЉУЧАК	50
КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА	52
МЕЂУНАРОДНА ДОКУМЕНТА И ДОМАЋИ ПРОПИСИ	54
САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ	55
SUMMARY AND KEYWORDS	57
БИОГРАФИЈА	59

I. УВОД

Организовани криминалитет је друштвени феномен присутан готово у свим земљама на свету са тенденцијом константног раста, како по обиму извршених дела, тако и по њиховој разноликости. Оно што организовани криминалитет издваја као посебну област криминала и прави разлику која условљава и различиту законску регулативу у односу на конвенционалан криминалитет је чињеница да делатност организованих криминалних група функционише као нелегална индустрија која је мотивисана профитом и жељом за моћи. Чланови организоване криминалне групе настоје да врше утицај на државне институције и повежу се са људима који врше неки вид легитимне власти у држави. Врло често државне границе не ограничавају деловање организоване криминалне групе, тако да у бројним случајима он добија и карактер транснационалног криминала. Иза јаке криминалне мреже послова налази се увек одлична логистичка подршка. Да би добра организација криминалних група била разоткривена и онемогућено јој даље деловање, потребна је јака мрежа државних органа и међународних организација које имају таква овлашћења која омогућавају адекватно супротстављање развијеним криминалним структурама.

Србија је због политичко – економске ситуације која је присутна последњих деценија постала изузетно погодно тло за развој криминала. Немогућност институција да се на време супротставе разним видовима криминала, довела је до оснаживања криминалних структура и појаве кланова којима се приписује читав низ озбиљних кривичних дела. Експанзија организованог криминалитета у Србији условљена је и њеним географским положајем, јер се она налази на транзитној рути неких од најразвијенијих и најфреквентнијих путева дроге, оружја, људи и других илегалних роба. Глобализација и тежња за отварањем граница допринела је развоју организованог криминала и довела до све веће потребе за сарадњом држава у откривању и доказивању дела транснационалног организованог криминала, као и кривичном процесуирању учинилаца кривичних дела из ове области.

Имајући у виду да је област организованог криминала изузетно широка и сложена, фокус у овом раду биће усмерен на државне органе у Републици Србији који својим радом доприносе сузбијању ове врсте криминала. У даљем тексту ће бити обрађене теме унутрашње организације и уређења: Министарства унутрашњих послова, Служби безбедности, Тужилаштва за организовани криминал, Посебних одељења судова пред којим

се одвијају суђења окривљеним за кривична дела организованог криминала, Министарства правде и Министарства финансија. Сви ови државни органи и службе вршећи послове из своје надлежности доприносе да организовани криминал буде разоткривен, а учиниоци тих кривичних дела адекватно процесуирани. Организациона структура институција које су укључене у борбу против организованог криминала је сложена и различито регулисана у зависности о ком државном субјекту је реч, што је условљено обимом и врстом посла који обављају. Из тих разлога сваком органу ће бити посвећена посебна целина у оквиру рада. Да би на подробан начин описали њихов положај и рад посветићемо се и анализи закона који су основ за њихово постојање и функционисање.

Значај рада на тему организације и уређења органа надлежних за сузбијање организованог криминала огледа се у систематичном и свеобухватном излагању постојеће законске регулативе којом су регулисани структура и организација државних органа, у процени спремности тих органа да одговоре на изазове које им организовани криминал поставља и презентовању потенцијала државе када је у питању могућност напредовања и повећања капацитета државних служби које својим радом спроводе мере превенције и репресије, а чији је заједнички циљ смањена стопа организованог криминалитета.

Циљ нам је да пробудимо свест људи о томе какав систем борбе против организованог криминала постоји у нашој земљи, какви су његови капацитети и на који начин сваки појединац, а и друштво у целини може утицати да се организовани криминалитет открива у раној фази када је његова структура и организација још слаба, а моћ коју има недовољна да победи у борби са државним институцијама. Сматрамо да су управо те активности кључне за ефикасно продирање државних структура у криминалне организације и њихово разарање које им онемогућава даље деловање.

Да би наведена тема била обрађена на адекватан начин користићемо нормативни, дескриптивни, компаративни и историјски метод.

II. ПОЈАМ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА СА ОСВРТОМ НА ПОЈАВНЕ ОБЛИКЕ

Израз организовани криминалитет се помиње први пут у Енглеској почетком 18. века, када је активност банде крадљиваца коју је предводио Jonathan Wild названа тим именом. Ова банда деловала је на тај начин што су крали ствари које је газда касније „проналазио“ и враћао власницима уз велику надокнаду. У противном, продавали су их даље у Енглеској, Француској, Холандији и Белгији. Wild је имао заштиту тадашњег краља до чије смрти се несметано бавио криминалним активностима. Када је изгубио заштиту краља, оптужен је и обешен. Тако је делатност једне банде која је криминалне делатности обављала као бизнис са међународним везама и под заштитом највише власти добила назив „организовани криминалитет“.¹ Иако је сам појам организовани криминалитет употребљен у 18. веку, појава организованог криминалитета на територији Европе везује се за настанак мафијашких организација у Италији крајем 19. века, док се у нашој држави појава, експанзија и уопште препознавање организованог криминала као посебног вида криминалитета јавила век касније.

Појам организованог криминала дефинише се на много начина, те се не би могла издвојити једна општа дефиниција која би као таква била применљива у свим земљама. Међутим, иако нема јединственог схватања познаваоци области кривичног права сагласни су да је у питању изузетно опасан и комплексан облик деликвентног, друштвено неприхватљивог понашања које угрожава савремене темеље државе и основна начела демократског друштва.

У најширем смислу организовани криминалитет значи заједничко, координисано вршење кривичних дела од стране више лица између којих постоји споразум за такво незаконито деловање. Нешто ужа дефиниција полази од тога да организовани криминалитет обухвата вршење кривичних дела у оквиру злочиначког удружења организованом на хијерархијском принципу и у којем заједничку криминалну активност остварује најмање три лица. У најужем смислу организовани криминалитет се дефинише као заједничко извршење кривичних дела ради остварења моћи у економском и (или) политичком смислу.

---

¹ Игњатовић Ђ, „*Организовани криминалитет, други део*“ Београд 1998, стр. 13

На првом међународном симпозијуму о организованом криминалитету (одржаном у Француској 1988. године) делегати су усвојили дефиницију да организовани криминалитет чини делатност сваке организације или групе људи укључених у континуирану илегалну делатност, с примарном сврхом стварања профита, без обзира на државне границе.²Владо Камбовски³ је дефинисао организовани криминалитет као извршење кривичних дела од стране злочиначких удружења ради остварења профита и/или постизања моћи, употребом насиља или коришћењем посебног положаја у друштву, уз смањење ризика преко укључивања у легалне економске, политичке и друге активности, као и унапред сачињен систем заштите од гоњења. Мило Бошковић⁴ сагледава организовани криминалитет као делатност „привредног типа“ коју врше криминална удружења са строго утврђеном хијерархијом, дисциплином и нормама понашања.⁵

Одсуство опште прихваћене дефиниције организованог криминала није последица недовољне истражености те појаве и недостатка интересовања стручне јавности, већ последица различитих схватања да ли је уопште смислено да се тако динамичан појам ограничи дефиницијом. Због тога је и приликом доношења Конвенције против транснационалног организованог криминала заузет став да се на такав начин одреди појам организованог криминала да остави могућност прилагођавања приликом имплементације у појединим земљама.

Да би се допринело универзалности приликом примене прописа који се односе на дела организованог криминала било је потребно креирати општеприхваћену и широко постављену дефиницију. Такву дефиницију која је прихваћена и од стране Европског суда за људска права, а која садржи појам, природу, карактеристике и елементе организованог криминала одредило је специјализовано тело Европске уније (European Unions Working Group on Narcotics and Organized Crime). Према тој дефиницији да би кривично дело било квалификовано као организовани криминалитет мора да испуни најмање шест услова од прописаних једанаест. Три обавезна услова су кумулативно одређена, а то су:

- 1) да је дело резултат заједничког деловања више од 2 лица,
- 2) да је група основана са циљем вршења тешких кривичних дела,

---

² Бошковић М, Марковић М, *Криминологија са елементима виктимологије*, Нови Сад 2015. године, стр. 228

³ Професор универзитета у Скопљу и председник Македонске академије наука и уметности

⁴ Професор универзитета у Новом Саду

⁵ Констатиновић Вилић С, Николић Ристановић В, Костић М, *Криминологија*, Ниш 2012, , стр. 193

3) да је циљ њиховог деловања стицање добити или моћи.

Од прописаних осам факултативних услова, потребно је да су испуњена бар три:

- 1) да је сваки члан криминалне организације имао унапред одређени задатак или улогу,
- 2) да је делатност криминалне организације планирана на дуже време или неограничено,
- 3) да се делатност организације заснива на примени одређених правила интерне контроле и дисциплине чланова,
- 4) да се делатност организације планира и врши у међународним размерама,
- 5) да се у вршењу делатности примењује насиље и застрашивање или да постоји спремност за њихову примену,
- 6) да се у вршењу делатности користе привредне или пословне структуре,
- 7) да се користи прање новца или незаконито стечене добити,
- 8) да постоји утицај организације или њеног дела на политичку власт, медије, извршну или судску власт или на друге друштвене или економске чиитоце.⁶

Појам организоване криминалне групе која чини дела организованог криминала одређен је у нашем Кривичном законика управо на основу наведена три обавезна услова. Организована криминална група је група од три или више лица, која постоји одређено време и делује споразумно у циљу вршења једног или више кривичних дела за која је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, ради непосредног или посредног стицања финансијске или друге користи.⁷

Организовани криминалитет усмерен је на више делатности. Појавни облици у савременим условима су најчешће: трговина дрогом, трговина људима, организовање проституције и коцке, илегална трговина оружјем и нуклеарним материјалом, фалсификовање и стављање у оптицај лажног новца, кријумчарење и трговина украденим возилима, трговина људским органима, прање новца, корупција, рекет, кријумчарење и илегална трговина културним добрима, сајбер криминал и интернет педофилија. Из свега наведеног види се да скоро и нема сфере друштвеног живота које није погодно тло за

---

⁶ Јовашевић Д, Организовани криминал – појам и карактеристике у кривичном законодавству Републике Србије, *Годишњак Факултета правних наука: научно-стручни часопис из области правних наука*, год. 2 бр. 2 (2012), стр. 77 и 78.

⁷ Чл. 112. ст. 35 Кривичног законика, Службени гласник РС, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019

развијање организованог криминала. Са развојем друштва, нарочито технике и технологије евидентно је да се појављују и нови видови вршења криминалне делатности организованих криминалих група, тако да се и у будућности може очекивати пораст броја појавних облика.

Осим што је појам организованог криминала тешко дефинисати, није га лако ни препознати у пракси из разлога што се илегалне делатности преплићу са легалним пословима. У настојању да спрече откривање овог облика криминалитета чланови групе чине додатна кривична дела и многе промишљене потезе како би „опрали“ незаконито стечен новац, па неретко обављају и одређене легалне послове који су само параван за незакониту делатност. Да би препознали ову опасну друштвену појаву и процесуирали је на адекватан начин уз чврсте доказе потребан је читав тим стручњака, а на који начин је организован њихов рад у Републици Србији биће појашњено у поглављима која следе.

III. ОРГАНИЗАЦИОНИ ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР ЗА БОРБУ ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА

Да је организовани криминалитет узео маха на глобалном нивоу и да захтева додатно кривичноправно регулисање препознала је и међународна заједница. У Италији, у Палерму 2000. године донета је Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала коју је до сад ратификовало сто деведесет земаља широм света. Сврха ове конвенције је ефикасно унапређење сарадње у спречавању и борби против транснационалног организованог криминала.⁸

Након усвајања „Палермо протокола“ 2001. године Србија се обавезала да тадашње законе усклади са имплементираним нормама. Из тог разлога уследила је измена постојећих одредби које регулишу кривично материјално и процесно право, као и доношење потпуно новог закона у правном систему – Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела. Тада је први пут у Србији дошло до великог помака када је у питању борба против организованог криминала на тај начин што отпочиње специјализација државних органа, проширивање њихове надлежности, оснивање нових организационих јединица, прописивање поступка са одређеним специфичностима у односу на стандардни кривични и преткривични поступак.

Влада је донела Националну стратегију против организованог криминала 2009. године. Стратегијом Влада утврђује политику у области успостављања ефикасног система за борбу против организованог криминала, којом дефинише стратегијске циљеве, улоге и одговорност државних субјеката и одређује оквире за израду планова имплементације. Такође, стратегијом се стварају додатни услови за ефикасније укључивање Републике Србије у регионални, европски и светски концепт борбе против организованог криминала.⁹

Кривични законик¹⁰ и Законик о кривичном поступку¹¹ су основни закони којих би се требали држати сви органи који раде на сузбијању и процесуирању криминалитета у свом поступању. Нов *lex specialis* донет је 2016. године, са многобројним новинама и нешто

---

⁸ United Nations Convention against Transnational Organized Crime (UNTOC), Palermo, Italy, 15. November 2000.
⁹ 1.1 (увод) ст. 3 Националне стратегија за борбу против организованог криминала, *Службени гласник РС*, бр. 23 од 3/2009.

¹⁰ *Службени гласник РС* бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005, испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019

¹¹ *Службени гласник РС* бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019

другачијег назива који гласи „Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције“, а у примени је од марта 2018. године. Честим изменама и допунама претходног закона тежило се усавршавању те области, пракса је изнедрила потребу за многим новинама. Доношење нових законских одредби које регулишу област организованог криминала је било неизбежно. Савремени криминал постаје све тежи, опаснији и све организованији. Поједини његови модалитети више не могу да буду савладани на стари начин и класичним средствима. Морали су бити пронађени флексибилнији начини да се дође до доказне грађе за осуду учинилаца ове врсте кривичних дела.¹²

Надлежност, организација и законска овлашћења државних органа и других субјеката који учествују у борби против организованог криминала уређени су низом закона, а неки од најважнијих су:

- Закон о полицији¹³,
- Закон о основама уређења служби безбедности Републике Србије¹⁴,
- Закон о Безбедносно – информативној агенцији,
- Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела¹⁵,
- Закон о спречавању прања новца и финансирању тероризма¹⁶,
- Закон о програму заштите учесника кривичног поступка¹⁷,
- Закон о одговорности правних лица за кривична дела¹⁸,
- Закон о извршењу кривичних санкција¹⁹.

Прве процесне одредбе које регулишу поступак за дела организованог криминала појавиле су се у Закону о изменама и допунама Законика о кривичном поступку 2002. године, када је додата нова глава XXIXа у којој су биле концентрисане све специфичне

---

¹² Грубач М, Одузимање имовине проистекле из кривичног дела у: „Гласник адвокатске коморе Војводине“, Нови Сад, јануар 2010, књига 70, број 1, стр. 34-35

¹³ Службени гласник РС бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018.

¹⁴ Службени гласник РС бр. 116/2007 и 72/2012

¹⁵ Службени гласник РС бр. 32/13, 94/16

¹⁶ Службени гласник РС бр. 113/2017 и 91/2019

¹⁷ Службени гласник РС бр. 85/2005

¹⁸ Службени гласник РС бр. 97/2008

¹⁹ Службени гласник РС бр. 55/2014 и 35/2019

одредбе важне за тај поступак.²⁰ Важећи Законик о кривичном поступку²¹ има другачију систематику. Изостављене су посебне одредбе којима је био прописан модификовани кривични поступак за кривична дела организованог криминала. Међутим, одступања од опште форме поступка нису укинута, већ су само пресистематизована. Оне и даље постоје, само што се њихова регулатива сада налазити у одредбама о посебним доказним радњама, о саставу кривичног суда, одредбама о споразуму који јавни тужилац може закључити са окривљеним или осуђеним у циљу доказивања организованог криминала и другим.²² Већина одредаба у том закону се односе на начин доказивања кривичних дела посебним доказним средствима, што је у надлежности органа који интензивно раде на сузбијању криминалних активности које спадају у домен организованог криминала.

---

²⁰Јовашевић Д, Сузбијање организованог криминала у Републици Србији, Научна конференција „Правни систем Републике Србије – усаглашавање са правом Европске уније“, Ниш, 2005.година, стр. 432

²¹Службенигласник РС бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014 и 35/2019

²²Ђурђић В, *Кривичнопроцесни инструменти државне реакције на тешке облике криминала*: у Научни скуп „Тешки облици криминалитета и државна реакција“, Министарство правде Републике Српске и Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу Београд, Требиње 2012 године, стр. 88

IV. СУБЈЕКТИ БОРБЕ ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА

У субјекте савременог система супротстављања организованом криминалу убрајају се:

- државни субјекти,
- друштвени субјекти и
- међународни субјекти.

Борба против криминала и криминалног понашања одвија се преко свих структура друштва, а пре свега преко државних органа који делују на превентивном и репресивном плану.²³ Пре детаљнијег појашњења организације и структуре појединих државних органа, у кратким цртама представимо ко су субјекти борбе против организованог криминала, на који начин и у којој мери може утицати свака врста субјекта на сузбијање ове појаве.

1. Државни субјекти

На основу важећег законодавства Републике Србије у нашој земљи носиоци борбе против организованог криминала су:

- Министарство унутрашњих послова,
- Службе безбедности (Безбедносно – информативна агенција (БИА) и Војнобезбедносна агенција (ВБА))
- Тужилаштво за организовани криминал,
- Посебна одељења судова надлежна за суђење за дела организованог криминалитета (Посебно одељење Вишег суда у Београду за организовани криминал и Посебно одељење Апелационог суда у Београду за организовани криминал)
- Министарство правде (Управа за извршење кривичних санкција, Дирекција за управљање одузетом имовином),
- Министарство финансија (Управа за спречавање прања новца, Пореска управа, Управа царина).

Државни субјект који утиче на политику сузбијања криминалитета је и Влада Републике Србије у чији састав улазе министарства која су једне од кључних карика ланца који се стеже око организованог криминала (Министарство унутрашњих послова, Министарство правде и Министарство финансија). Влада Републике Србије донела је 2009. године Националну стратегију за борбу против организованог криминала. Доношењем ове стратегије Србија је степеницу ближе постављеном циљу, али да би тај циљ био до краја

---

²³ Достих С, Танчић Д, Танчић П, *Организовани криминал: теоријски и методолошки приступ*, Лепосавић 2019. године, стр. 335

постугнут, неопходна је решеност и способност чинилаца коју имају политичку моћ да се обрачунају са организованим криминалом. Некадашњи премијер Владе др Зоран Ђинђић, која се залагала за супротстављање организованом криминалитету и деловала у том смеру у зачетку институцијалне и систематске борбе против организованог криминала у Србији, је изгубио живот као жртва моћника из сенке којима новостворени институцијални оквир и рат који је прогласила држава професионалном криминалу на високом степену организованости није одговарао. То је била само једна од демонстрација силе људи који делују изван закона и којима политика којој је циљ да спречи организован криминалитет није била погодна. Процес који се водио против лица која су била окривљена за тај злочин најбољи је показатељ колика је одговорност на државним органима чија је надлежност борба против организованог криминала. У таквим процесима постоји велико интересовање јавности, на оптуженичкој клупи се налазе људи који врло често имају јаке политичке везе, економску моћ и суђења се одвијају под „лупом“ медија који прате сваки корак који се у поступку предузима.

Влада Републике Србије, као носилац извршне власти, усмерава и усклађује рад органа државне управе и врши надзор над њиховим радом. Законодавни оквир је само празно слово на папиру уколико га извршна и судска власт не примењују. Из наведених разлога јасно је да је улога Владе значајна када је у питању сузбијање организованог криминала.

Инспекцијски органи такође дају свој допринос заједничком циљу – Србији са што мање криминалних деловања. Инспекције су државни органи који врше надзор над спровођењем закона и других прописа, самим тим и њихова улога није занемарљива ни у области организованог криминала. Инспектори утврђују стварно чињенично стање у оквирима своје надлежности. Управо они могу бити покретачи целог механизма репресије према учиниоцима кривичних дела, али и одлични субјекти превенције уколико инспекцијске контроле обављају редовно и савесно, неостављајући простор за развој криминала на ниво високе организованости. Када је у питању организовани криминал најважнију улогу имају девизна, тржишна, санитарна, ветеринарска, пољопривредна, водопривредна, еколошка инспекција и др.

2. Друштвени субјекти

Организовани криминал као феномен је заправо део друштвеног система. Само друштво може допринети борби против овог вида криминала на тај начин што може пријављивати

сумњиве активности које могу указивати на постојање криминалне делатности и зато је важно да што више чланова друштвене заједнице буде упознато са начином функционисања државних институција и да има поверења у њихов рад.

Друштвене активности могу се изразити и као вид превентивног деловања путем разних едукација, где се могу укључити и невладине организације и разни медији. Невладине организације могу имати утицај и на иницирање реформи законодавства које утиче на организовани криминал, могу спроводити и континуиране кампање са циљем подизања свести грађана о његовој штетности и начинима на које се ова појава може сузбити. Медији имају јак утицај на друштво и важно је њихово објективно извештавање о овом феномену и свим резултатима који су постигнути од стране институција када је у питању његово сузбијање.

3. Међународни субјекти

Република Србија чланица је многих најважнијих међународних организација које учествују у борби против организованог криминала, а такође је и потписница бројних међународних конвенција које се тичу сузбијања криминалитета. Да би се остварио циљ и извршиоци дела организованог криминала сместили „иза браве“ у многим случајевима неопходна је сарадња домаћих државних органа са надлежним органима других држава, као и међународним организацијама.

Уједињене Нације су доношењем Палермо протокола започеле систематичну и свеобухватну борбу против организованог криминала, иако је међународна сарадња држава и организација постојала и пре тога, овом конвенцијом постигло се уједначавање прописа који доприносе ефикаснијој сарадњи између држава потписница конвенције. У оквиру Уједињених нација постоји и Међународна асоцијација органа кривичног гоњења, која је поставила низ стандарда кад је у питању гоњење учинилаца кривичних дела.

Својевремено основан је и Глобални програм за јачање капацитета држава чланица за спречавање и борбу против организованог и озбиљног криминала (GPTOC), путем којег се пружа техничка помоћ државама чланицама да ефикасно примене Конвенцију о организованом криминалу.²⁴

---

²⁴ The official website United Nations, *International cooperation*, преузето 4.9.2020.
<https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/international-cooperation.html>

Европска унија је, такође, предузимала разне кораке од свог оснивања када је у питању сузбијање криминала на тлу Европе. У оквиру ЕУ основане су специјализоване агенције за полицијску и правосудну сарадњу у кривичним стварима као што су Europol, Eurojust и CEPOL²⁵.

Europol је Европска полицијска служба чији се рад састоји у олакшавању протока информација међу надлежним телима држава чланица и израде анализа за њих. Europol учествује у истрагама и осигурава потребне информације за заједничке тимове, који су састављени од представника држава чланица.

Eurojust је Европска агенција за правосудну сарадњу која је основана са циљем побољшања ефикасности рада надлежних органа држава чланица у области прекограничног и организованог криминала. Ово тело ЕУ има за циљ да подстакне и побољша сарадњу држава чланица приликом пружања међусобне правне помоћи и спровођења захтева за изручење, током истраге и вођења кривичног процеса.²⁶

CEPOL је агенција Европске уније која обједињује више института за обуку службеника за спровођење закона у државама чланицама ЕУ и пружа им подршку у виду основне обуке о безбедносним приоритетима, сарадње у спровођењу закона и размене информација. CEPOL такође сарађује са телима ЕУ, међународним организацијама и трећим земљама како би осигурао да се најозбиљније претње безбедности реше колективним одговором.²⁷

Међународна сарадња се остварује на различитим нивоима, а првенствено се огледа у правосудној и полицијској сарадњи у кривичним стварима. Међународни органи који учествују у пружању међународне правне помоћи су поред наведених још и Европска правосудна мрежа у кривичним стварима, Интерпол, Центар за спровођење закона у југоисточној Европи (SELEC), Фронтекс.

V. МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Органи Министарства унутрашњих послова били су и остали основни органи откривања свих кривичних дела која се гоне по службеној дужности, па и оних из области организованог криминала. Осим откривања, њихов задатак је и прикупљање и обезбеђење

---

²⁵ *Organised Crime & Human Trafficking*, преузето 4.9.2020. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking_en

²⁶ *Полицијска и правосудна сарадња у кривичним стварима*, преузето 4.8.2020. <http://dei.gov.ba/dokumenti/default.aspx?id=4783&langTag=bs-BA>

²⁷ *CEPOL - about us*, преузето 4.9.2020. <https://www.cepol.europa.eu/who-we-are/european-union-agency-law-enforcement-training/about-us>

личних и материјалних доказа. У надлежности Министарства унутрашњих послова Републике Србије су послови државне управе који се, између осталог, односе на:

- заштиту безбедности Републике Србије и откривање и спречавање делатности усмерених на подривање или рушење Уставом утврђеног поретка;
- заштиту живота, личне и имовинске сигурности грађана;
- спречавање и откривање кривичних дела и проналажење и хватање учинилаца кривичних дела и њихово привођење надлежним органима;
- контролу прелажења државне границе;
- набављање, држање и ношење оружја и муниције;
- производњу и промет експлозивних материја, запаљивих течности и гасова.

Дирекција полиције је организациона јединица Министарства унутрашњих послова која је надлежна за обављање полицијских и других унутрашњих послова. Њена надлежности и овлашћења регулисана су Законом о полицији.²⁸ Међу стратешким приоритетима Дирекције полиције су организовани криминал; сузбијање производње и кријумчарења дрога са фокусом на марихуани и синтетичким дрогама; сузбијање корупције; борба против злоупотреба информационо-комуникационих технологија; борба против тероризма и насилног екстремизма који води ка тероризму; ирегуларна миграција и кријумчарење људи. У саставу Дирекције полиције је и посебна Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима. Управа криминалистичке полиције је саставни део Дирекције полиције који је одговоран за стање и организовање послова на откривању и сузбијању свих облика организованог криминала, као и за превенцију и сузбијање осталих облика криминала.

Поред свих организационих јединица Дирекције полиције и Управе криминалистичке полиције које у склопу свакодневних активности могу да препознају и открију кривична дела организованог криминалитета, постоји и посебна јединица коју чине посебно обучени полицајци – Служба за борбу против организованог криминала, али и Организациона јединица надлежна за финансијске истраге и Јединица за заштиту сведока.

---

²⁸Званични сајт Министарства унутрашњих послова, преузето 31.7.2020.

http://www.mup.gov.rs/wps/portal/sr!/ut/p/z1/dYzBCoJAFEW_xu28l8Kk7QYSI4topb1NaEyjNM2TcUro6xNaBXV353LuBYIayDXP3jShZ9fYmU8kz4dsLxcFxmUh8xjVcZmtyzxN0g1CBQQ0K_gnCmELZCy3nzfl2iQ1QF5ftddePPxcdyEM4yrCCKdpEobZWC0ufl_w16TjMUD9bcJwc6-drtObzhuh4Q!!/?uri=nm:oid:Z6_O9M61G02KGL620A6K5GMG430M1

1. Организациона јединица надлежна за сузбијање организованог криминала

1.1. Историјат настанка

Управа за борбу против организованог криминала (скраћено УБПОК) основана је 1. октобра 2001. године и био је то први корак државе након усвајања Конвенције Уједињених нација о транснационалном организованом криминалу са допунским протоколима, који је означио почетак систематизоване борбе наше државе са учиниоцима кривичних дела организованог криминала.

УБПОК је у свом изворном саставу имао оперативна одељења за истраге у областима финансијског криминала и свих видова класичног организованог криминала, као и јединице логистичке подршке у истрагама, попут оперативне аналитике, полицијске опсервације прикупљања обавештајних података, асистенције у операцијама хапшења високог ризика. Управа за борбу против организованог криминала је првобитно била издвојена из тадашњег Ресора јавне безбедности (еквивалентна данашњој Дирекцији полиције), а начелик управе је непосредно био одговоран министру унутрашњих послова за рад управе.²⁹

На самом крају 2005. године УБПОК се припаја Управи криминалистичке полиције, која ће убудуће носити назив Служба за борбу против организованог криминала (СБПОК). Та служба задржала је само оперативне истражне јединице, док су логистичке службе издвојене и стављене у функцију Управе криминалистичке полиције. Пратећи развој службе јавила се потреба за формирањем посебних организационих јединица, па се тако 2007. године издвојило Одељење за борбу против високотехнолошког криминала и 2009. године Јединица за финансијске истраге.

1.2. Служба за борбу против организованог криминала

Служба за борбу против организованог криминала функционише у оквиру Управе криминалистичке полиције и јединствена је за целу територију земље. Запослени у овој специјализованој служби поступају по захтеву Тужиоца за организовани криминал. Учесталу сарадњу остварују и са Тужилаштвом за организовани криминал и са Посебним одељењем за организовани криминал Вишег суда у Београду, али и бројним међународним организацијама и органима других држава. У својим истрагама користи савремене методе које су прилагођене карактеру и врсти криминалних активности, а то су: специјалне истражне методе, употреба прикривених иследника, контролисана испорука,

---

²⁹ Званични сајт Министарства унутрашњих послова - архива, преузето 29.7.2020. http://arhiva.mup.gov.rs/cms_lat/UKP.nsf/SBPOK_istorijat%20razvoja%20sluzbe.h

криминалистичко – обавештајне анализе, врши паралелне истраге са другим земљама, као и проактивне истраге, а може покренути и иницијативу за увођење заједничких истражних тимова.

Служба за борбу против организованог криминала у свом саставу има:

- Одељење за сузбијање организованог кријумчарења опојних дрога,
- Одељење за сузбијање организованог финансијског криминала,
- Одељење за сузбијање високотехнолошког криминала,
- Одељење за сузбијање организованог општег криминала,
- Одељење за сузбијање трговине људима и кријумчарења људи,
- Одељење за полицијско – оперативно опсервирање и
- Јединицу за финансијске истраге.³⁰

Овом службом руководи старшина кога поставља и разрешава Министар унутрашњих послова, уз претходно прибављено мишљење надлежног тужиоца. Уколико запослени из службе не поступи благовремено или не поступи уопште, тужилац ће обавестити министра надлежног за унутрашње послове, али и Владу. Министар унутрашњих послова надлежан је за доношење акта којима се ближе уређује рад службе.

Ако полиција у предистражном поступку дође до сазнања да се припрема или да је учињено кривично дело организованог криминала, као и кад предузме неку службену радњу у вези са спречавањем или откривањем тих кривичних дела, дужна је да обавести Службу за организовани криминал и надлежног тужиоца.

2. Организациона јединица надлежна за финансијске истраге

Након свеобухватне реформе законодавства 2008. године донешен је Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела који је у примени од марта 2009. године. Његово доношење било је неопходно да би се процес борбе против организованог криминала заокружио. Тим законом је предвиђен посебан поступак одузимања имовине стечене кривичним делом, а он започиње финансијском истрагом.

Финансијске истраге су један од најзначајнијих сегмената стратегије супротстављања имовински мотивисаном криминалу, посебно организованом, с обзиром да омогућавају идентификовање „трагова“ незаконито стеченог новца и њихово лоцирање и праћење.³¹

³⁰Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Београд 2020. године, стр. 12

³¹Бошкових Г, Маринковић Д, Методи финансијске истраге у сузбијању организованог криминала у: *Журнал за криминалистику и право*, Београд 2010, стр. 87

Ова врста истраге се покреће против лица када постоје основи сумње да поседује знатну имовину која је стечена вршењем кривичног дела. Финансијска истрага може се покренути по службеној дужности, по налогу јавног тужиоца или суда. Сви органи, организације и јавне службе дужне су да пруже помоћ и да учине доступним податке који су неопходни. Води се рачуна о хитности оваквих истрага.

У оквиру Министарства унутрашњих послова налази се и организациона јединица којој је примаран задатак да врши финансијске истраге и открива имовину проистеклу из кривичног дела. Она је основана 2009. године и већ у првој години рада постигла је одличне резултате. Вредност привремено и трајно одузете имовине премашила је износ од сто милиона евра у року од једне године.

У оквиру организационе јединице за финансијске истраге образује се Канцеларија за повраћај имовине која обрађује примљене и послате захтеве у оквиру међународне сарадње, за откривање и идентификовање имовине проистекле из кривичног дела, са циљем њеног привременог или трајног одузимања.³² У сврху вођења финансијске истраге Јединица за финансијске истраге може ангажовати стручно лице, запослене у државном органу или институцији ради пружања стручне помоћи.

3. Јединица за заштиту сведока

Заштита лица која су спремна да сведоче у поступцима покренутим против особа за које се сумња да су извршиле дело организованог криминала једно је од важнијих задатака државних органа у таквој врсти процеса. Неретко су сведоци у том случају изложени притисцима, уценама и претњама по живот и здравље себе и своје породице, као и угрожавању њихове слободе и имовине. Такав неповољан положај у ком би се та лица могла наћи утицао је на решеност државе да паралелно са репресијом према учиниоцима кривичних дела примени и мере заштите према угроженим учесницима кривичног поступка.

Иако је још раније покренут „Програм заштите учесника у кривичном поступку и њима блиских лица“, примену у већем обиму добио је 2002. године када је донет Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела. Садашњи облик институцијалне заштите уобличен је Законом о програму заштите учесника у кривичном поступку из 2006.

---

³²чл. 6 ст. 2 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, *Службени гласник РС* бр. 32/13, 94/16

године, којим је и установљена специјална организациона јединица МУП-а и одређена њена надлежност.

Јединица за заштиту је специјализована организациона јединица Министарства унутрашњих послова која спроводи програм заштите и то на начин да заштићеном лицу обезбеђује потребну економску, психолошку, социјалну и правну помоћ. Сви државни органи, организације и службе дужни су да пруже помоћ Јединици за заштиту сведока и да на њен захтев изврше радње из своје надлежности које су потребне да би се реализовала заштита. Ова специјализована јединица је активно укључена и у међународну полицијску сарадњу и стекла је статус посматрача у Еурополу.

Министар унутрашњих послова доноси акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Јединици за заштиту и распоређује руководиоца који управља том службом.³³ Он је, такође, 2006. године донео „Упутство о начину спровођења програма заштите учесника у кривичном поступку“.

Унутрашњу организацију Јединице за заштиту чине:

- Одељење за оперативне послове,
- Одељење за заштиту и оперативно – тактичко поступање и
- Одељење за оперативну подршку.³⁴

---

³³, члан 13 Закона о програму заштите учесника у кривичном поступку, *Службени гласник РС* бр. 85/2005

³⁴ *Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије*, op.cit, стр. 18

VI. СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Службе безбедности су део јединственог безбедносно - обавештајног система Републике Србије, а то су:

- Безбедносно - информативна агенција (БИА),
- Војнобезбедносна агенција (ВБА) и
- Војнообавештајна агенција.

У оквиру наше државе постоји Савет за националну безбедност и то је крунско управљачко тело националног безбедносно - обавештајног система. Чине га председник Републике, председник Владе, министар одбране, министар унутрашњих послова, министар правде, начелник Генералштаба Војске Србије и директор служби безбедности. Задатак који овај савет има је разматрање питања од значаја за националну безбедност, као и усклађивање рада служби безбедности. Један од приоритета рада овог савета јесте и борба против организованог криминала.

Рад служби безбедности оперативно усклађује Биро за координацију рада служби безбедности, који извршава закључке Савета за националну безбедност.³⁵ Када је у питању борба против организованог криминала значајну улогу има БИА и ВБА. Законом о основама уређења служби безбедности Републике Србије уређују се основе безбедносно – обавештајног система, усмерава се и усклађује рад служби безбедности, одређује надзор над њиховим радом и забрањује се оснивање и рад служби безбедности мимо тог закона.

1. Безбедносно - информативна агенција

Безбедносно - информативна агенција (БИА) је важан орган у ланцу који се бори да се организовани криминалитет сузбије на најмању могућу меру. Основана је 2002. године као једна од служби безбедности на основу Закона о Безбедносно - информативној агенцији. Тим законом су се цивилни обавештајно – безбедносни послови издвојили из надлежности Министарства унутрашњих послова.

БИА има статус правног лица и представља посебну организацију у оквиру Владе Републике Србије. Радом ове агенције руководи директор кога поставља и разрешава Влада. Директор агенције дужан је да Народној скупштини и Влади Републике Србије два пута годишње поднесе извештај о раду агенције и о стању безбедности наше земље.

---

³⁵Члан 11 Закона о основама уређења служби безбедности Републике Србије, *Службени гласник РС* бр. 116/2007 и 72/2012

Припадници агенције распоређени у посебне организационе јединице учествују у откривању, праћењу, документовању, спречавању, сузбијању и пресецању делатности организација и активности лица које су усмерене на вршење кривичних дела: организованог криминала, са елементом иностраности, унутрашњег и међународног тероризма и најтежих облика кривичних дела против човечности и међународног права.

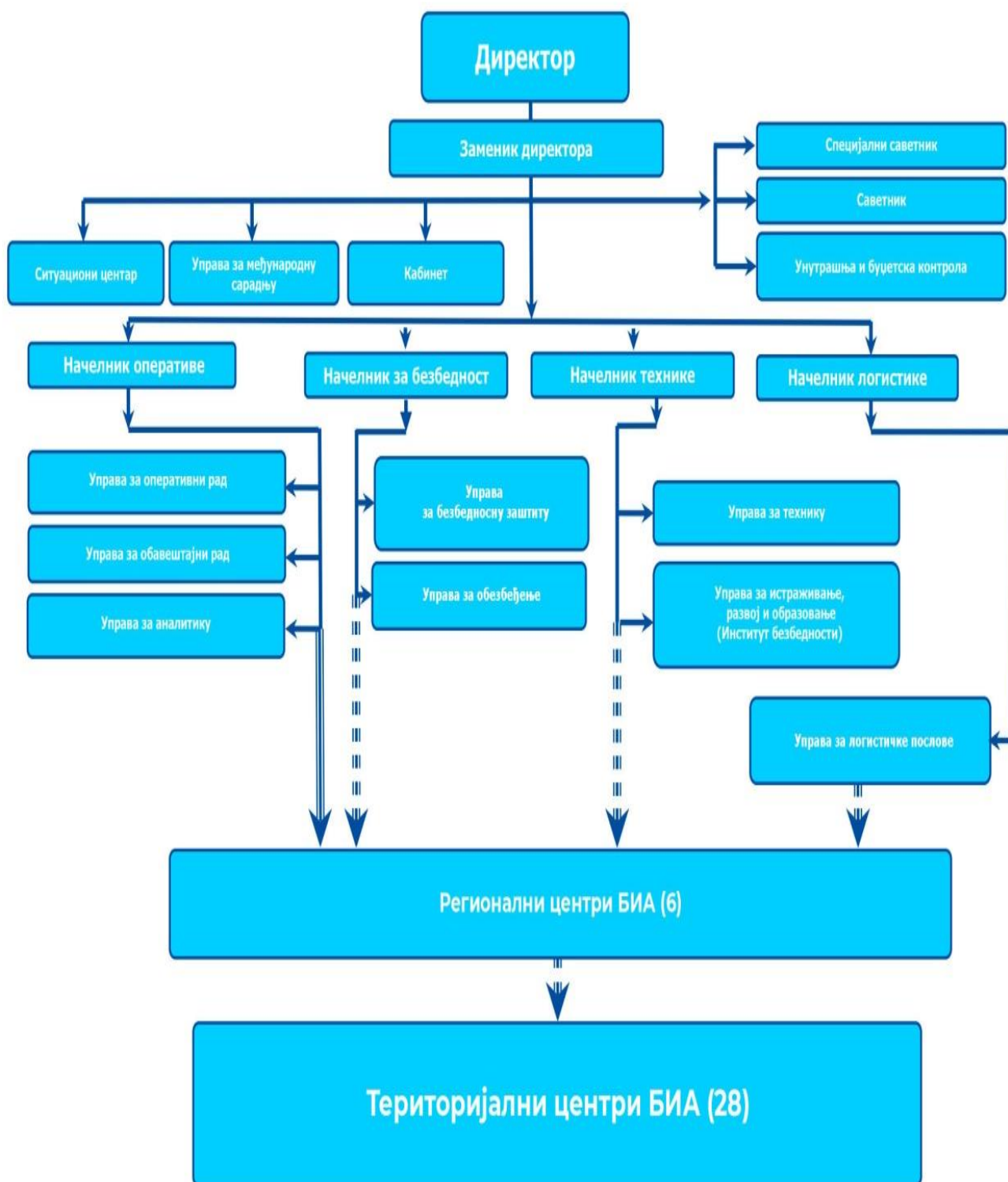
У Безбедносно - информативној агенцији формирана је посебна организациона јединица: Управа за супротстављање тероризму и међународном организованом криминалу, која обавља послове безбедности из своје надлежности у вези организованог криминала и кривичних дела с елементима иностраности.³⁶

Припадници агенције имају посебан положај, не моги бити чланови политичких странака и немају право на синдикално организовање и штрајк. За попуњавање радних места у Безбедносно – информативној агенцији није обавезан конкурс, а о заснивању радног односа одлучује директор агенције. Када су у питању услови за заснивање радног односа, примењују се прописи којима се уређују услови за заснивање радног односа у министарству надлежном за унутрашње послове. Пре заснивања радног односа врши се безбедносна провера лица уз његову писмену сагласност. Уколико не потпише сагласност сматра се да је одустало од заснивања радног односа. Рад сваког припадника агенције оцењује се једном годишње.³⁷

---

³⁶Цветковић М, Благојевић Д, Одговор државе на савремени транснационални организовани криминал, у: „Супротстављање савременом организованом криминалу и тероризму“, Београд 2013, стр. 187.

³⁷члан 20 – 20д Закона о Безбедносно - информативној агенцији, *Службени гласник РС* бр. 116/2007 и 72/2012

слика бр.1 – Организациона шема БИА (извор Информатор о раду Безбедносно – информативне агенције, Београд 2020. године)

2. Војнобезбедносна агенција

Једна од три службе безбедности је и Војнобезбедносна агенција која има статус правног лица и органа управе, а налази се у саставу Министарства одбране. Директор руководи радом ове агенције, а за свој рад одговара министру одбране. Акт о унутрашњем уређењу и систематизацији Војнобезбедносне агенције и начин њеног функционисања представља државну тајну. Подаци о броју запослених, такође су класификовани одређеним степеном тајности.³⁸

Према актуелном Закону о одбрани Министарство одбране има задатак да дефинише невојне изазове, ризике и претње по безбедност, које се могу испољити као тероризам, организовани криминал, корупција, елементарна непогода и др. Такође, тим законом се дефинишу и обавештајно - безбедносни пословни значајни за одбрану. На основу одговарајућих подзаконских аката формиране су организационе јединице у оквиру Војнобезбедносне агенције, које за циљ имају супротстављање организованом криминалу.³⁹

У надлежности Војнобезбедносне агенције је и да открива, истражује и документује: кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије, кривична дела организованог криминала, кривична дела праће новца и кривична дела корупције ако нису резултат деловања организоване криминалне групе унутар Министарства одбране и Војске Србије.⁴⁰ ВБА у области супротстављања организованом криминалу остварује сарадњу са сродним службама у земљи и иностранству.

---

³⁸Информатор о раду Министарства одбране, Београд 2020, Министарство одбране РС, стр. 34

³⁹Достић С, Танчић Д, Танчић П, ор. cit. стр. 337

⁴⁰Цветковић М, Благојевић Д, ор. cit. стр. 187

VII. ТУЖИЛАШТВО ЗА ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ

1. Оснивање и кратак историјат

Тужилаштво надлежно за гоњење учинилаца кривичних дела организованог криминала основано је 1. маја 2003. године на основу Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела.⁴¹ Своје прве године рада било је саставни део Окружног јавног тужилаштва у Београду, мада је уживало одређену аутономију. Окружни јавни тужилац скоро да није имао овлашћења у односу на Специјално одељење. Једино је био овлашћен да донесе правила о уређењу одељења, тј. акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Специјалном тужилаштву. Чак и то овлашћење није имао у пуном обиму, јер је тај акт да би ступио на снагу морао да добије одобрење од Министарства надлежног за послове правосуђа.⁴²

Законом о јавном тужилаштву који је донет 2008. године, а у примени од почетка 2010. године, предвиђено је да се досадашње Посебно одељење за сузбијање организованог криминала које је до тада било саставни део Окружног јавног тужилаштва организационо издвоји и да на даље функционише као засебно тужилаштво посебне надлежности. Дужи *vacatio legis* је предвиђен да би било довољно времена да се одаберу тужиоци који ће радити у новооформљеном тужилаштву и да би се могли преузети сви започети, а недовршени предмети.

2. Организациона структура

Тужилаштво за организовани криминал чине Тужилац за организовани криминал, заменици тужиоца, виши саветници тужиоца, самостални саветници, портпарол, секретар, тужилачки помоћници и остали запослени. Према Правилнику о унутрашњој организацији и систематизацији радних места, у Тужилаштву за организовани криминал је систематизовано 19 радних места са укупно 50 извршиоца. Запослена лица у Тужилаштву дужна су да савесно и непристрасно врше своје послове као и да чувају углед Тужилаштва. Константан прилив нових предмета из године у годину представљао је све већи терет који тужилаштво није могло на ефикасан начин да реши, што је захтевало одређене измене. Из

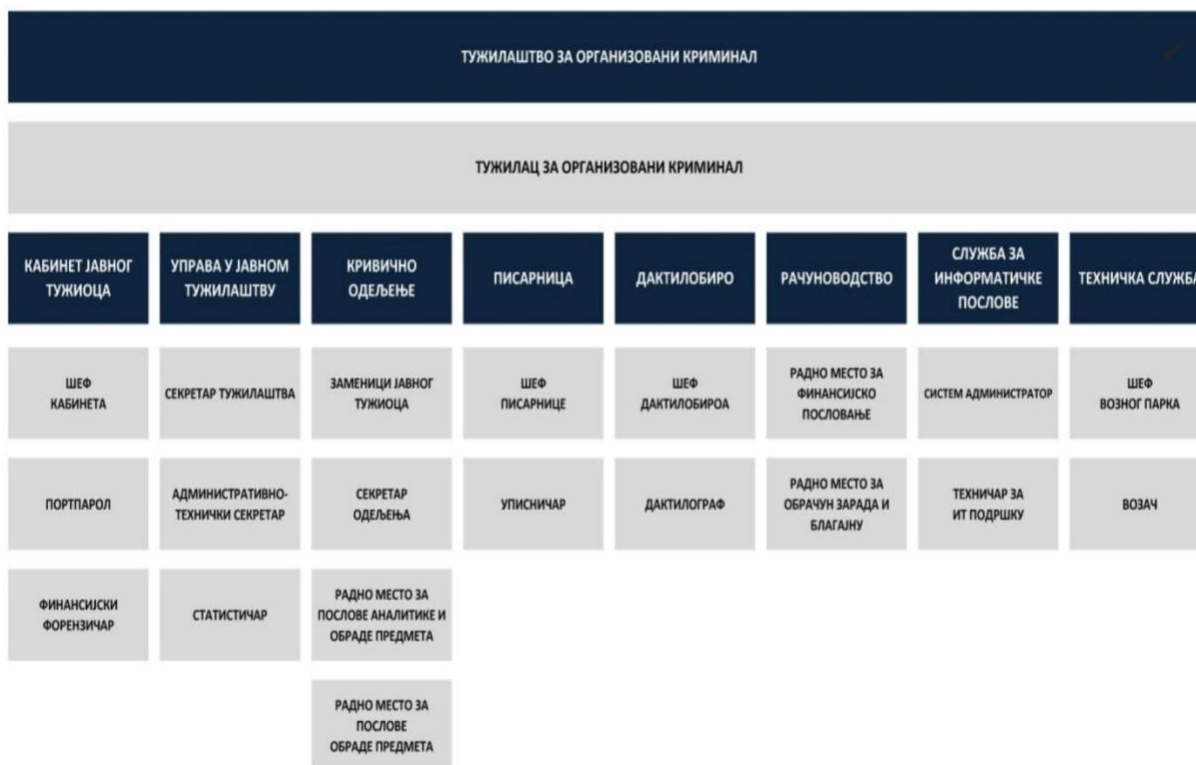
---

⁴¹Службени гласник РС бр. 42/2002

⁴²Бејатовић С, Илић Г, Павловић З. и др, *Јавно тужилаштво, полиција, кривични суд и сузбијање криминалитета*, Београд 2008. године, стр. 265

тог разлога дошло је до измене акта о систематизацији радних места и специјални тужиоци добили су појачање у виду 25 заменика.

Тужиоца за организовани криминал бира Народна скупштина Републике Србије, а да би био изабран на позицију тужиоца или његовог заменика мора бити особа високог моралног угледа, непристрасна и стручна. Мора имати одређену оспособљеност и достојност носиоца јавнотужилачке функције. Предност у избору, односно постављању имају лица која поседују знање и искуство из области борбе против организованог криминала и корупције.

Слика бр. 2 Организациона шема (извор: Информатор о раду тужилаштва за организовани криминал, Београд 2019)

3. Положај јавног тужилаштва и запослених у њему

Ово тужилаштво има седиште у Београду, у Устаничкој улици бр. 29. На истој адреси налази се и Посебно одељење Вишег суда у Београду за организовани криминал. Законом о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције прописано је да је Тужилаштво за организовани криминал месно надлежно за поступање у предметима који су у његовој стварној надлежности на целој

територији Републике Србије и има ексклузивитет у поступању када је у питању гоњење за кривична дела организованог криминала и тероризма. Ранији закон садржао је детаљније одредбе о овом тужилаштву, док је садашњи текст закона растерећен детаљних одредби, али област није остала нерегулисана већ је то уређено Законом о јавном тужилаштву. Њиме је одређено у члану 13 да је Тужилаштво за организовани криминал тужилаштво посебне надлежности, да се оснива за територију Републике Србије, али да може имати и одељења ван свог седишта, што се детаљније регулише у специјалном закону из области организованог криминала.

Искључена је могућност супституције надлежности, тако да ово тужилаштво у поступању не може да замени ниједно друго тужилаштво и тиме се афирмише принцип специјализације овог државног органа. Уколико би било дозвољено поверавање обављања тужилачких послова другом јавном тужилаштву (нпр. од стране Републичког јавног тужилаштва) у пракси би фактички долазило до дерогације законских одредаба о специјализацији државних органа.⁴³

Имајући у виду да је тужилаштво као државни орган хијерархијски устројено, начелом супституције⁴⁴ је Републичком јавном тужиоцу дозвољено да може овластити Тужиоца за организовани криминал да поступа у појединачно наведеном предмету из надлежности другог тужиоца ради ефикаснијег вођења поступка или других важних разлога. Он то чини образложеним решењем, против кога приговор није допуштен.

Тужилац за организовани криминал поступа пред Посебним одељењем Вишег суда у Београду за организовани криминал и пред Посебним одељењем Апелационог суда у Београду за организовани криминал и врши друге послове у складу са законом.

Поред општих услова који су прописани за избор јавних тужиоца и њихових заменика, постоје и посебни услови које кандидати морају да испуне. Када су у питању радна места Тужиоца посебне надлежности захтева се десетогодишње искуство рада у струци након положеног правосудног испита, док се од њихових заменика захтева да имају осам година радног искуства у струци након положеног правосудног испита.

---

⁴³ Крстић Г, Специјализација државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције са посебним освртом на однос између јавног тужилаштва и полиције; у: *НБП Журнал за криминалистику и право* вол. 22 бр.3, Београд 2018, стр. 77

⁴⁴ Члан 20 Закона о јавном тужилаштву, *Службени гласник РС*, бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 - др. закон, 101/2011, 38/2012 - одлука УС, 121/2012, 101/2013, 111/2014 - одлука УС, 117/2014, 106/2015 и 63/2016 - одлука УС

Независност и самосталност тужилаштва додатно се учвршћује финансијском стабилношћу запослених у њему. Имајући у виду да Тужилац за организовани криминал има месечну плату у висини од 3000 евра, а његови заменици у висини од 2000 евра, може се рећи да је држава сасвим адекватно определила ове износе.

4. Досадашњи развој и могућност унапређења рада тужилаштва

Интезивно и свакодневно праћење рада Тужилаштва од стране медија је допринело афирмацији саме институције. Начин рада и поступања запослених у посебном одељењу тужилаштва првих година рада био је новитет, без неке утврђене праксе и довољно прецизних закона. Кроз праксу уочени су недостаци законских одредби који су каснијим изменама закона исправљени, а то је допринело побољшању и унапређењу система који свакодневно води борбу са организованим криминалом.

Да би органи који делују у правцу сузбијања организованог криминала деловали адекватно, морају имати посебна јемства стварне независности, а поготово у односу на актуелну политичку власт. Досадашња пракса је показала да је политика на неки начин имала свој уплив, јер Тужилаштво, по правилу, није гонило случајеве повезане са актуелном влашћу, а судске одлуке су се могле предвидети и у зависности од тога да ли се радило о окривљеном који је био повезан са неким припадником некадашње политичке власти. Последње измене закона нису отклониле тај недостатак, он је чак је и увећан начином одабира како заменика јавних тужиоца, тако и судија који су распоређени у посебна одељења.⁴⁵

Основни проблем стратешког оквира јесте то што узроци проблема нису у потпуности добро препознати, па самим тим ни донета решења нису адекватна. Један од циљева доношења измена, а поготово оформљавање посебног одељења тужилаштва за коруптивна кривична дела (чиме су преузели део надлежности Посебног одељења тужилаштва за организовани криминал) је чешће проактивно поступање јавних тужиоца, где концентрација специјализованог знања из појединих области може бити од помоћи да се избегну евентуалне омашке. Међутим, концентрација знања не може да реши проблем

---

⁴⁵ Илић Г, *Одсуство гаранција независности и самосталности судија и тужилаца*, преузето 3.8.2020. <https://javno.rs/analiza/preview/odsustvo-garancija-nezavisnosti-i-samostalnosti-sudija-i-tuzilaca>

непостојања било каквих стимуланса да тужиоци поступају проактивно, нити одсуство спремности да покрећу истраге и оптужнице у „политички осетљивим предметима“.⁴⁶

Последњом изменом закона учињена је промена у функционисању Тужилаштва за организовани криминал увођењем Службе финансијске форензике, службеника за везу и ударних група које су умногоме промениле начин рада тужилаштва.

5. Служба финансијске форензике

Доношењем новог Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције постављени су темељи рада службе финансијске форензике. Послове те службе обављају финансијски форензичари – лица која помоћу јавном тужиоцу у анализи токова новца и финансијских трансакција у циљу кривичног гоњења. Они имају статус државних службеника, а да би могли обављати тај посао од њих се захтевају посебна стручна знања из области финансија, рачуноводства, ревизије, банкарског, берзанског и привредног пословања, као и завршетак специјализоване обуке из области кривичног права коју организује Правосудна академија.

Главна улога финансијских форензичара је у предистражном поступку, у фази када су кривичне обраде у предметима заштићене одређеним степеном тајности и када је фундаментално за утврђивање везе између потенцијалних учинилаца дела и активности организоване криминалне групе. Тада је задатак финансијских форензичара да размотре сумњиве изворе инвестиција, модусе вршења привредне делатности и начина плаћања роба и услуга, односно обезбеђења новца за финансирање вршења кривичних дела и слично.⁴⁷

Ако се пореди улога и положај финансијског форензичара и стручног саветника, прва и главна разлика је у томе што финансијски форензичари су државни службеници који су запослени у служби финансијске форензике образоване у тужилаштву, док су стручни саветници лица која може ангажовати како тужилац, тако и окривљени и његов бранилац. Сличност је што су у питању лица која поседују одређена знања из неких области које нису правне, али су са њима тесно повезане и знања из тих области су неопходне за решавање случајева који се нађу пред судом и тужилаштвом. Финансијски форензичари су стручњаци са знањем које се везује за економску струку, док стручни саветници могу бити како

---

⁴⁶Мерење резултата новог закона о сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције, преузето 20.8.2020. са <https://www.uts.org.rs/aktivnosti/projekti/tekuci-projekti/1603-merenje-rezultata-novog-zakona-o-suzbijanju-organizovanog-kriminala-terorizma-i-korupcije>

⁴⁷Крстић Г, *op. cit.* стр. 79

економисти, тако и лекари, архитекте, балистичари, биолози, грађевинци, психолози, информатичари и стучњаци из других области које су у вези са кривичним поступком.

Стручне саветнике који су у кривично право уведени Законом о кривичном поступку из 2011. године. треба разликовати од финансијских форензичара. Иако постоји нека сличност, присутне су и бројне разлике. Једна од разлика испољава се и у положају који имају у поступку. Финансијски форензичар је саставни део тужилачке организације и његова се улога исцрпљује у предистражном поступку и односи се искључиво на финансијске и рачуноводствене послове, док стручни саветник има процесну улогу у кривичном поступку и на основу тога има низ процесних овлашћења (да буде обавештен о вршењу вештачења, да буде присутан његовом извођењу, да даје примедбе на налаз и мишљење вештака и сл.). Законодавац је још тада препознао потребу да о областима које се не тичу правне струке тужиоци и адвокати добију могућност да ангажују стручне саветнике, полазећи од претпоставке да су њихова знања из, на пример, економије, медицине, грађевине, информатике ограничене и да свој суд о чињеницама и доказима, поготово оним која су предмет вештачења не могу самостално да донесу, без консултације стучних лица.

Увођење финансијских форензичара запослених при тужилаштву препознато је као потреба због природе предмета који се налазе пред тужилаштвом. Организоване криминалне групе врло често у свом саставу имају стручњаке који њихово пословање организују на високом нивоу, а праћење и анализу таквих активности често могу испратити само експерти из одређених области.

6. Службеници за везу

Да би се сложени случајеви организованог криминала разоткрили и починиоци тих дела процесуирали потребно је да се успостави сарадња између државних органа. Та сарадња неопходна је првенствено између надлежног тужилаштва, полицијске јединице и посебних одељења судова, јер им је заједнички циљ да стану на пут организованом криминалу. Службеници за везу су лица која остварују сарадњу са Тужилаштвом за организовани криминал, а пре свега у циљу ефикасног достављања података из њиховог делокруга рада. Овај вид новоуспостављене сарадње доприноси ажурнијем раду Тужилаштва, а државним органима скраћује време потребно за поступање по налозима који пристижу из Тужилаштва.

Пре доношења новог Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције сарадња између државних органа одвијала се мање ефикасно. Неретко је због формалних и бирократских процедура долазило до одуговлачења поступка. Да би цео поступак био употпуњен и поткрепљен свим релевентним чињеницама и доказима законодавац је сматрао да је неопходна још једна карика која би заокружила и употпунила рад Тужилаштва, а то су „службеници за везу“.

Службеници за везу одређују се у: Пореској управи – Пореској полицији, Управи царине, Народној Банци Србије, Управи за спречавање прања новца, Агенцији за привредне регистре, Централном регистру депо и клиринг хартија од вредности, Државној ревизорској институцији, Републичком геодетском заводу, Агенцији за борбу против корупције, Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање, Републичком фонду за здравствено осигурање, Републичкој дирекцији за имовину Републике Србије и Управи за јавне набавке. Дужност одређивања службеника за везу може постојати и код оних државних органа и организација који нису таксативно наведени, уколико такав захтев постави Тужиоц за организовани криминал.⁴⁸

Службеници не морају своје задатке обављати искључиво у институцијама у којима су запослени, већ уколико је то потребно могу бити премештени у Тужилаштво за организовани криминал, што се чини на захтев Тужиоца за организовани криминал. Такав премештај има привремен карактер и може трајати најдуже три године. Решење о привременом премештају доноси орган из ког се запослени упућује, уз писмену сагласност запосленог и надлежног јавног тужиоца.

7. Ударне групе

У Тужилаштву за организовани криминал могу се формирати ударне групе, са циљем да раде на откривању и гоњењу кривичних дела која су у надлежности Тужилаштва. Ударна група представља мултидисциплинарни истражни тим који ради на прикупљању доказа, размени података и обавештења о кривичним делима. Формира се за рад на конкретном предмету, тако да јој је ограничен период трајања.⁴⁹ Образује се одлуком тужиоца за организовани криминал по прибављеној сагласности Републичког јавног тужиоца. Одлуком

---

⁴⁸ Милошевић М, *Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције*, преузето 20.8.2020. <https://www.glosarijum.rs/zakon-o-organizaciji-i-nadleznosti-drzavnih-organa-u-suzbijanju-organizovanog-kriminala-terorizma-i-korupcije/>,

⁴⁹ Крстић Г, *op. cit.* стр. 81

о образовању уређује се састав ударне групе, начин рада, задатак, период за који се образује и друга питања која су од значаја за рад те групе. Овако формираном групом руководи Тужилац за организовани криминал или његов заменик који води предистражни поступак.

Када је у питању састав ударне групе, именују се чланови из реда запослених у државним и другим органима, а у зависности од предмета рада који је утврђен одлуком о образовању ударне групе.⁵⁰ То могу бити полицијски службеници, али и представници других државних органа чије знање и практична искуства могу да допринесу откривању начина вршења кривичних дела. Да би одређено лице ушло у састав овако формиране групе потребно је да сагласност да руководиоц органа из којег се именује запослени, као и сагласност запосленог. Предуслов за успех у деловању ударне групе су постојање оперативног акционог плана, прецизна расподела задатака и утврђивање оптималних и тужилачких стратегија.

Ударне групе несумњиво означавају савремене видове деловања органа гоњења, које треба да омогуће бржу и отворену размену информација са терена и прикупљених доказа између чланова, без потребе за достављањем формалних захтева. Непосреднији рад и константно реферисање, упућеност полицијских службеника на тужиоца, и мониторинг који тужилац врши олакшавају вођење специфичних и комплексних истрага, које у домену организованог криминала нису реткост. Такође, тај начин рада доприноси ефикаснијем гоњењу учинилаца кривичних дела.

Овај вид образовања тима назван „ударна група“ за који се определио законодавац подсећа на заједничке истражне тимове, који се образују у оквиру међународне сарадње у вези кривичних дела који имају транснационалну димензију. Разлика између њих је што се ударне групе оснивају одлуком тужиоца, а заједнички истражни тимови споразумом између држава.⁵¹

---

⁵⁰ Милошевић М, *Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције*, преузето 20.8.2020. <https://www.glosarijum.rs/zakon-o-organizaciji-i-nadleznosti-drzavnih-organa-u-suzbijanju-organizovanog-kriminala-terorizma-i-korupcije/>,

⁵¹ Крстић Г, *op. cit.* стр. 81 и 82

VIII. ПОСЕБНА ОДЕЉЕЊА НАДЛЕЖНИХ СУДОВА

Суд својом делатношћу финализира рад органа који су били ангажовани у претходним фазама поступка и доношењем пресуде окончава иницирани поступак. За разлику од Тужилаштва за организовани криминал, које од 2010. године ради као одвојено тужилаштво, посебна одељења у чијој је надлежности суђење за дела организованог криминала се нису издвојила и даље су део Вишег и Апелационог суда у Београду.

Надлежност посебних одељења за организовани криминал Вишег и Апелационог суда у Београду је установљена Законом о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције, као јединствена за целу територију државе. Иако када се ради о организацији Тужилаштва за организовани криминал постоји неки вид децентрализације, па су тако основана посебна одељења при Вишем јавном тужилаштву у Београду, Краљеву, Нишу и Новом Саду, закон није оставио такву могућност када је у питању суд. Постоји само један стварно и месно надлежан првостепени суд и један другостепени, тј. њихова посебна одељења и оба се налазе у Београду.

Посебно одељење Вишег суда у Београду за организовани криминал надлежно је за суђења у првом степену, док је Посебно одељење за организовани криминал Апелационог суда у Београду одређено као виша инстанца и решава предмете по жалби на пресуде и решења које доноси наведено Посебно одељење Вишег суда. Ниједан други суд ниже, исте или више инстанце нема компетенције да одлучује или суди окривљенима за кривична дела организованог криминала и тероризма.

1. Посебно одељење Вишег суда у Београду за организовани криминал

Колико је сложена организација Вишег суда, говори и број одељења која чине организациону шему Вишег суда у Београду, а где се као једно од једанаест одељења налази и Посебно одељење за организовани криминал.

Посебно одељење за организовани криминал, иако је део Вишег суда само одељење налази се на другој адреси у Београду, у Устаничкој улици у истој згради где је смештено и Тужилаштво за организовани криминал. Потреба за раздвајањем појединих одељења у друге зграде је последица недостатка довољног броја судница и канцеларија у једном објекту, али сагледавајући положај, структуру и делокруг послова Посебног одељења такво организационо решење на неки начин и погодује запосленим у том издвојеном одељењу у свакодневном раду.

слика бр. 3 - графички приказ организационе структуре Вишег суда у Београду (Преузето из Информатора Вишег суда у Београду из 2018. године)

1.1. Организација одељења

Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције садржи и основне постулате на којима почива организација Посебног одељења за организовани криминал у оквиру Вишег суда у Београду. Његовим радом руководи председник Посебног одељења Вишег суда, кога на период од четири године поставља председник Вишег суда у Београду и то из реда судија који су годишњим распоредом распоређени на рад у Посебно одељење Вишег суда. Да би испунио услове за ту позицију судија мора имати најмање десет година професионалног искуства из области кривичног права. Председник Вишег суда у Београду ближе уређује рад Посебног одељења које функционише у оквиру Вишег суда. Знатан број одредаба закона је о судијама који су распоређени на рад у посебно одељење.

Одлуком Високог савета судства о броју судија у судовима, која је измењена 2019. године повећан је број судија у Вишем суду у Београду, тако што је одређено да овај суд уместо досадашњих 100 судија са председником суда, има 112 судија. Годишњим распоредом послова у Вишем суду у Београду за 2020. годину у судска одељења формирана у овом суду распоређено је укупно 107 судија, док је 5 судијских места остало непопуњено.

У посебно одељење за организовани криминал распоређено је 18 судија (што је негде око 16% укупног броја судија Вишег суда у Београду) и суде у већима од по 3 судије, што значи да је формирано укупно 6 већа. Двоје судија су распоређени да поступају у истражним предметима Посебног одељења као судије за претходни поступак овог одељења.

1.2. Положај судија

Председник Вишег суда у Београду распороређује судије да раде у Посебном одељењу на време од шест година, уз њихову сагласност која мора бити дата у писменом облику. Да би судија био распоређен на то радно место, мора имати најмање осам година професионалног искуства из области кривичног права. Изузетно и Високи савет судства може да упути судију из другог суда на рад у Посебно одељење, али само ако испуњава законски прописане услове. Период на који Високи савет судства распоређује судије у Посебно одељење је исти као и кад то чини председник Вишег суда у Београду – шест година. Приликом распоређивања предност имају судије које поседују потребна стручна знања и искуство из области борбе против организованог криминала и корупције. Постоји обавеза судија да прате сталне обуке које се организују у оквиру Правосудне академије, на

тај начин установљено је константно професионално усавршавање, које за циљ има да судијама омогући напредовање и још већу стручност.

Од лица која су ангажована у систематској борби против организованог криминала не захтева се само висок ниво професионалне спремности и знања, већ и храбрости. Како је реч о пословима високог ризика, судијама и тужиоцима за време рада у специјалним органима припадају и стаж са увећаним трајањем, већа плата, као и лично обезбеђење у случају потребе.

Судије распоређене у Посебно одељење Вишег суда за организовани криминал и Посебно одељење Апелационог суда за организовани криминал имају право на стаж осигурања који се рачуна са увећаним трајањем и то тако што се 12 месеци проведених на раду у посебним одељењима тих судова рачуна као 16 месеци стажа осигурања.⁵²

Такође, како би се предупредила евентуална корумпираност судија и тужилаца који учествују у овим процесима, врши се попис и провера њихове имовине приликом ступања на функцију.⁵³ Оваквој врсти провере имовног стања подлежу и њима блиска лица: супружник или ванбрачни партнер, као и малолетна деца уколико живе у истом породичном домаћинству. Законодавац је предвидео да се провера врши достављањем потпуних и тачних података о имовини наведених лица, пре ступања на функцију, односно на рад у државним органима и посебним организационим јединицама.

Осим провере имовног стања, судије могу бити подвргнуте и безбедносној провери без њиховог знања од стране Министарства унутрашњих послова и Безбедносно-информативне агенције. То се може учинити пре ступања на функцију, током вршења, као и годину дана по престанку обављања дате судијске функције.

Законом су дефинисане и границе износа плата судија које раде у овом суду и то на тај начин што њихова плата не може бити већа од двоструког износа плате коју би остварила лица запослена на одговарајућим пословима и задацима у Тужилаштву за организовани криминал. Вишем суду у Београду, Апелационом суду у Београду, министарству

---

⁵²Чл. 12 Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције, *Службени гласник РС*, бр. 94/2016 и 87/2018

⁵³Унијат Ј, Специјални суд – лична карта, Београд 2009, стр. 1 и 2

надлежном за унутрашње послове и Окружном затвору у Београду. Увећање плате уређује Влада РС, на предлог министра надлежног за послове правосуђа.⁵⁴

1.3. Тајност података у кривичним поступцима пред специјалним судом и могућност јавности да се упозна са радом суда

Законик о кривичном поступку садржи и одредбе и о тајности података. Подаци о предлагању, одлучивању и спровођењу посебних доказних радњи представљају тајне податке, које су дужна да чувају као тајне и друга лица која их у било ком својству сазнају (члан 165. ЗКП-а). Прописивање тајности резултата добијених применом посебних доказних радњи нужан је услов да би примена ових мера уопште могла да буде делотворна. Једини пропуст законодавца овде је што је изоставио обавезу службеног лица да упозори свако лице које сазна ове податке у било ком својству на дужност чувања тајне, како је то било предвиђено у Законику о кривичном поступку из 2001. године.⁵⁵

Посебним законом је, такође, прописана обавеза чувања тајности података, чиме је додатно наглашен значај ових одредби. Због сложености предмета у поступцима који се воде због кривичних дела организованог криминала и тероризма, као и опасности од ометања државних органа у раду, прописано је да су сва лица која извршавају послове и задатке у наведеним органима дужна да податке и сазнања до којих дођу приликом обављања тих послова и задатака чувају у складу са прописима који уређују тајност података. Прописано је још и да се без одобрења надлежног јавног тужиоца не могу јавно износити подаци из предистражног поступка и истраге. На тај начин се не дира у право јавности да буде информисана, али је објављивање података рестриктивно постављено.

На сајту Вишег Суда у Београду постоји најава суђења, која се одвија путем истакнутог распореда суђења посебних одељења за текућу недељу. Суђења су у начелу јавна, али постоји могућност искључења јавности која је прописана Законом о кривичном поступку.

Пошто за поједина суђења пред специјалним судом постоји велико интересовање јавности било је потребно ограничити број људи, а посебно новинара који могу присуствовати суђењу. Из тих разлога је уведена и новинарска акредитација. Новинарска акредитација је потребна уколико су новинарске куће заинтересоване да њихове екипе, које чине новинари, сниматељи и фоторепортери, направе снимак у унутрашњости зграде суда,

---

⁵⁴Чл. 11 Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције, *Службени гласник РС*, бр. 94/2016 и 87/2018

⁵⁵Матијашевић – Обрадовић Ј, *Кривично процесно право општи део*, Нови Сад 2016.године, стр. 405 и 406

и то уз претходно упућивање писаног захтева овом суду најкасније дан пре фотографисања и снимања, ради благовременог одлучивања.

Новинарска акредитација упућује се председнику Вишег суда. О захтеву председник Вишег суда у Београду одлучује сходно одредби члана 59 Судског пословника, те уколико захтев буде усвојен, писмено одобрење се доставља представницима медија, који су приликом уласка у наведене зграде овог суда дужни да одобрење покажу правосудној стражи, након чега исти могу унети опрему за фотографисање и снимање у судску зграду.

2. Посебно одељење Апелационог суда у Београду за организовани криминал

Да би се могло остварити једно од основних начела кривичног поступка – начело двостепености, било је потребно да се сем Посебног одељења у Вишем суду у Београду за организовани криминал оснује и Посебно одељење Апелационог суда у Београду које ће бити надлежно за суђење у другом степену, односно за одлучивање по жалбама на одлуке Посебног одељења Вишег суда у Београду. Ово одељење, као и остала одељења тог Апелационог суда налазе се у Немањиној улици бр. 9 у Београду.

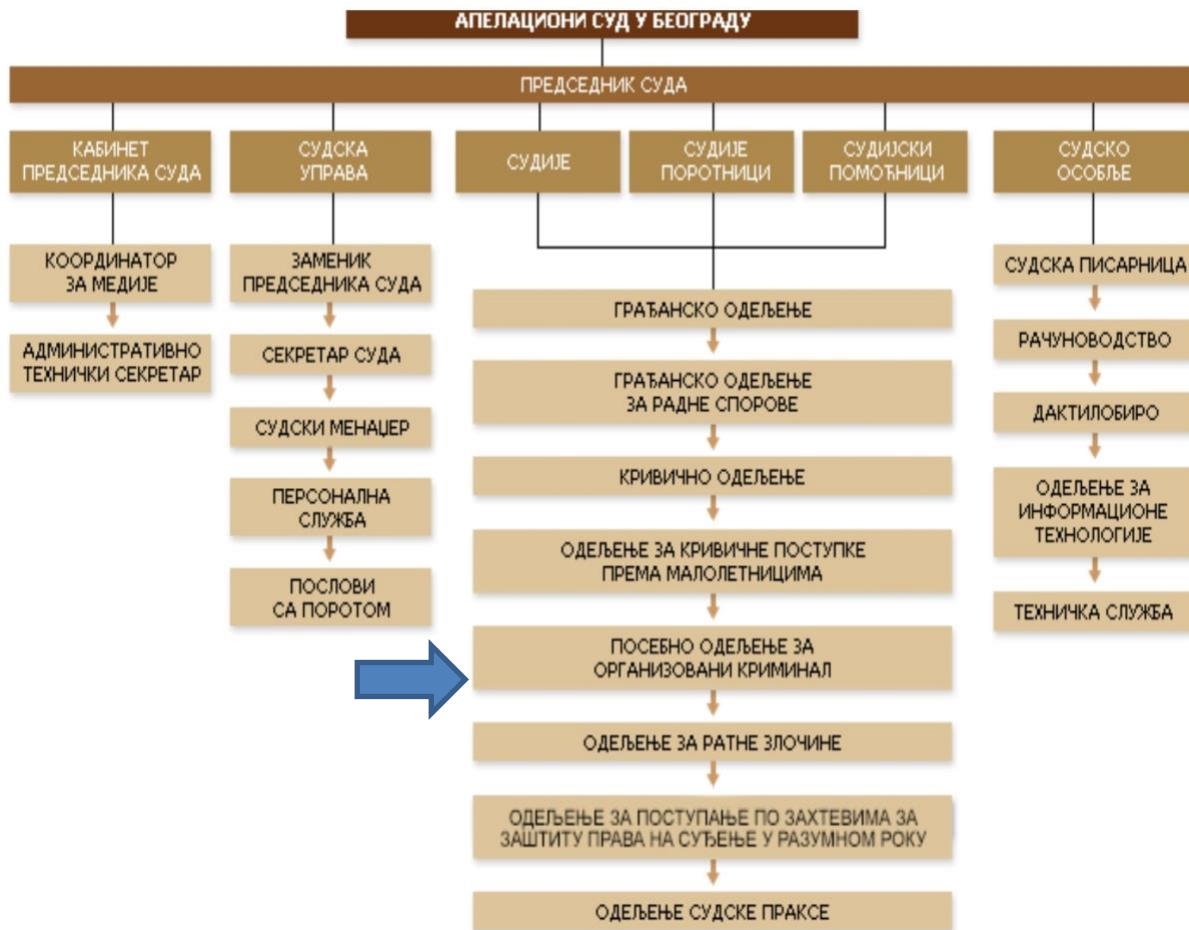
2.1. Унутрашња организација

Председник Апелационог суда у Београду ближе уређује рад одељења која чине саставни део суда. Радом Посебног одељења Апелационог суда за организовани криминал руководи председник тог одељења кога поставља председник Апелационог суда из реда судија које су распоређене на рад у Посебно одељење за организовани криминал. Председник посебног одељења се на ту функцију распоређује на време од четири године.

У посебно одељење за организовани криминал распоређено је дванаест судија, који су подељени у два већа од по шест судија и у том саставу одлучују у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у предметима кривичних дела организованог криминала⁵⁶, тј. оним делима у којима поступа Тужилаштво за организовани криминал. У оквиру овог одељења, осим судија раде и судијски помоћници. Годишњим распоредом послова судијских помоћника и осталих запослених у Апелационом суду у Београду одређено је једанаест судијских помоћника који обављају послове из њиховог делукруга.

---

⁵⁶ Званични сајт Апелационог суда у Београду, преузето 16.7.2020. <http://www.bg.ap.sud.rs/cr/articles/o-apelacionom-sudu/uredjenje/odeljenja/posebno-odeljenje-za-organizovani-kriminal.html>

слика бр.4 - шематски приказ унутрашњег уређења Апелационог суда у Београду (извор Информатор Апелационог суда у Београду из 2019. године)

У Посебном одељењу за организовани криминал расподела предмета судијама распоређеним у I и II веће врши се према редоследу пријема наизменично у оба већа.⁵⁷ Судије Посебног одељења за организовани криминал из I и II већа, у случају одсутности или спречености, међусобно се допуњавају по потреби. Изузетно, судије Одељења за ратне злочине могу заменити по потреби судије из Посебног одељења за организовани криминал.

2.2. О положају и избору судија

Распоређивање одабраних судија у оквиру Апелационог суда у Београду врши Председник суда. Да би изабране судије биле распоређене у ово посебно одељење суда неопходна је писмена сагласност судије, а време током којег је таква расподела на снази је

⁵⁷ Информатор о раду Апелационог суда у Београду, Република Србија – Апелациони суд у Београду, Београд 2019. године, стр. 27

шест година. Услов који закон одредио у погледу радног искуства за судије је минимално десет година професионалног искуства из кривичне области, док је за председника одељења предвиђено минимално дванаест година. Разлика која постоји у условима који су потребни за распоређивање председника одељења у односу на остале судије распоређене у Апелационом суду су додатне две године искуства из области кривичног права. Судије поротници не улазе у састав судећег већа, већ га чине искључиво судије професионалци.

Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције предвиђа и изузетак од поштовања правила садржаном у Закону о судијама. Он предвиђа да Високи савет судства може упутити судију из другог суда на рад у Посебно одељење Апелационог суда за организовани криминал, уз његову сагласност на време од шест година, уколико испуњава услове предвиђене за судије који се распоређују у Апелациони суд. Приликом распоређивања, односно упућивања предност имају судије које поседују потребна стручна знања и искуства из области борбе против организованог криминала и корупције.⁵⁸

2.3. Јавност рада

Један од начина јачања поверења грађана у законит рад суда је доступност његовог рада јавности. Јавност рада суда остварује се могућношћу да заинтересовани појединци и представници медија добију информације које су законом одређене да могу бити јавно доступне. Објављивањем судских одлука, информатора о раду суда, поступањем по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја, истицањем важних информација на званичном сајту суда и редовним ажурирањем изнетих података се могу сазнати основне информације о уређењу и организацији суда. Оно што је у нашој земљи често присутно када је у питању рад државних органа јесте неажурност. Сматрамо да би начело јавности било заиста и спроведено у потпуности, требало би више пажње посветити ажурирању података. Поједини документи на сајту Апелационог суда у Београду датирају чак из 2010. године, иако се доносе сваке године нису јавно истакнути на званичном сајту.

Судски поступци који се воде пред Посебним одељењем апелационог суда у Београду за организовани криминал су у начелу јавни. Објављивањем термина, места одржавања рочишта у одређеном предмету се омогућава свим пунолетним грађанима и

---

⁵⁸Члан 8. Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције, Службенигласник РС, бр. 94/2016 и 87/2018

представницима медија да присуствују расправама. Уколико постоји велико интересовање јавности та суђења ће се одржавати у посебној, већој судници. Извештавање медија о правосудним институцијама је од значаја, јер на тај начин грађанима који нису у могућности непосредно да присуствују заказаним суђењима се даје могућност да се упознају са радом ове државне институције, а доприноси и афирмацији самог суда. Наравно, уколико се испуне законски услови суд ће искључити јавност из даљег поступка и тада су сви који поступају у том предмету дужни да чувају све податке као службену тајну. Ову обавезу имају и сва лица која би на било који начин дошла до одређених информација која се тичу датог поступка.

У Апелационом суду постоји и Служба за односе са јавношћу, а на сајту суда постоји посебна страница на којој се могу наћи основне информације везане за јавност рада суда. Обавештења о раду суда и о појединим предметима даје председник суда и координатор за медије. Заштићени подаци и они који према посебним прописима представљају тајну чије је објављивање искључено или ограничено законом, неће се саопштити.

Фотографисање, аудио и видео снимање унутар зграде суда на главном претресу у кривичном поступку и јавно приказивање снимка (изузев оних предвиђених Законом о кривичном поступку) може се извршити само по одобрењу председника Врховног касационог суда, уз претходно прибављено мишљење председника већа, судије и сагласности странака. Након прибављеног одобрења снимање и фотографисање обавиће се под надзором судије, без ремећења тока суђења и реда у судници. Молба се подноси Апелационом суду у Београду писменим путем или путем мејла и то најкасније дан пре него што фотографисање и снимање може да се обави.⁵⁹

---

⁵⁹ Званични сајт Апелационог суда у Београду, преузето 16.7.2020. <http://www.bg.ap.sud.rs/cr/articles/sluzba-za-odnose-sa-javnoscu/>

IX. МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ

Министарство правде обавља послове државне управе који се односе на кривично законодавство, организацију и рад правосудних органа, као и послове у вези са међународном правном помоћи, управљањем одузетом имовином проистеклом из кривичног дела, спровођењем програма заштите учесника у кривичном поступку, адвокатуром и другим правосудним професијама, прикупљањем података о извршеним кривичним делима против човечности и других добара заштићених међународним правом, извршењем кривичних санкција, судском стражом, стручним усавршавањем носилаца правосудних функција и професија. У оквиру Министарства образују се различити сектори. Један од њих је и сектор за правосуђе, који врши надзор над правосудном и тужилачком управом и предлаже мере за унапређење и рад правосудних органа.

У оквиру Министарства правде функционише и Управа за извршење кривичних санкција. Њен задатак је да организује, спроводи и надзире извршење казне затвора, малолетничког затвора, мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи и обавезног лечења алкохоличара и наркомана, као и васпитне мере упућивања у васпитно - поправни дом; обавља послове који се односе на припрему предлога за помиловање, амнестију и условни отпуст; прати стање и примену прописа у области извршења заводских санкција и у складу са тим указује на потребу и правце нормативног уређења; сарађује у припреми прописа и обавља друге послове који се односе на област извршења заводских санкција.⁶⁰

Управом за извршење кривичних санкција руководи директор кога на период од пет година поставља Влада Републике Србије на предлог министра надлежног за правосуђе. Директор је одговоран за законито и правилно извршење кривичних санкција у нашој држави. Управа се састоји од две целине – централне администрације у седишту Управе и друге коју чине заводи.⁶¹

Интересантно је да је донет посебан закон који регулише извршење казне затвора за кривична дела организованог криминала. На тај начин је Закон о извршењу казне затвора

---

⁶⁰ Званични сајт Министарства правде, преузето 2.9.2020. <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/40/izvršenje-krivичnih-sankcija.php>

⁶¹ Констатиновић- Вилић С, Костић М, *Систем извршења кривичних санкција и пенални третман у Србији*, Ниш 2013, стр. 64 и 65

за кривична дела организованог криминала постао *lex specialis* у односу на Закон о извршењу кривичних санкција који се користи као супсидијарни.

Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела успостављена је Дирекција за управљање одузетом имовином, као самостални орган управе у оквиру Министарства правде. Увођење могућности одузимања имовине која води порекло из кривичног дела био је један од кључних потеза које је држава предузела у борби против организованог криминала. Осим што онемогућава да се нелегално стечен новац задржи код извршиоца и њему блиских лица, обезбеђује и додатан приход држави (који се од почетка рада службе показао као изузетно значајан за финансирање државних потреба).

Не треба потценити ни превентивни значај овог института. Један број потенцијалних извршилаца кривичних дела, уколико схвате да се учиниоци криминалних радњи кажњавају на адекватан начин и да се не могу обогатити таквим деловањем, одустаће од вршења кривичног дела и на тај начин потврдити да је генерална превенција ипак делотворна.

1. Казнено – поправне установе

Након хапшења лица осумњиченог за дело организованог криминала, подизања оптужнице, доношењем правноснажне осуђујуће пресуде, борба против организованог криминала се наставља у пенитенцијарној установи. Све фазе кривичног поступка усмерене су ка учиниоцима кривичних дела са циљем да се онима чија је кривица доказана изрекне казна. Цео тај поступак има крајњу сврху да се осуђена лица сместе у одговарајућу казнено - поправну установу која на учиниоца кривичног дела треба да има такав васпитни утицај да по изласку из установе не учини ново кривично дело.

Сепарација учиниоца кривичних дела из домена организованог криминала почиње од самог старта, тј. од смештања у притвор. У те сврхе формирана је Посебна притворска јединица Окружног затвора у Београду. За извршење казне затвора изречене за дела организованог криминала образује се посебно одељење у казнено - поправном заводу затвореног типа са посебним обезбеђењем.

1.1. Посебна притворска јединица Окружног затвора у Београду

У оквиру структуре Окружног затвора у Београду, познатијем као „Централни затвор“ налазе се и притворска одељења. Осим општег одељења за притворена лица, формирана су и два посебна:

- Посебна притворска јединица за извршење мере притвора одређеног у кривичном поступку за кривична дела организованог криминала и

- Посебна притворска јединица за извршење мере притвора одређеног у кривичном поступку за кривична дела ратних злочина.

Формирање посебне притворске јединице у Окружном затвору у Београду имало је за циљ да се сачувају поверљиви подаци и спречи контакт притвореника који би евентуално могли ометати поступак који је у току. Издвајањем учинилаца постиже се и смањење „криминалне инфекције“.

слика бр. 5 – Окружни затвор у Београду (преузето са сајта www.politika.rs)

Поступак борбе против организованог криминала у пеналним условима је доста сложен и тежак, јер се на малом простору налази већи број учинилаца кривичног дела организованог криминала. Међу њима има доста вођа организованих криминалних група, чија лидерска позиција и утицај нису престали лишењем слободе. Такође, међу зидинама Окружног затвора неретко се налазе и припадници организованих криминалних група које су интересно везане, а често и сукобљене.⁶² Оваква структура притворених лица представља својеврстан безбедносни ризик, што захтева добру организацију приликом распоређивања

---

⁶² Кораћ Р, Јанковић М, Посебност извршења казне затвора за кривична дела организованог криминала, у: *Супротстављање организованом криминалу: правни оквир, међународни стандарди и процедуре/ Научно стручни скуп са међународним учешћем - Тара 2013. године*; Београд 2013, стр. 508

лица која се налазе у затвору, додатни опрез и стручност особља завода који се старају о безбедности у оквиру завода.

Компаративно гледано у Италији, колевци мафије, не постоји посебно притворско одељење за припаднике организованих криминалних група, већ их превентивно шаљу у затворске установе које су далеко од места у ком су живели.⁶³ На тај начи, издвајањем из дотадашње познате средине, тежи се онемогућавању контакта притвореног лица са другим члановима мафије и утицаја који би могао да има на њих.

1.2. Посебна одељења установа за извршење казне затвора

Специфичности које се јављају код окривљених лица за кривична дела организованог криминала захтевали су одвајање како притворске јединице, тако и одељења казнено-поправног завода. Прво посебно одељење завода почело је са радом 2010. године у Пожаревцу. Оно је основано са циљем да припадници организованих криминалних група држе под таквим режимом да им се онемогући да наставе са организацијом криминалних активности док се налазе у затвору.⁶⁴ У нашој држави не постоји посебан завод у коме казну издржавају лица осуђена за дела организованог криминала, већ се распоређују у посебна одељења појединих завода. У питању су казнено - поправни заводи затвореног типа са посебним обезбеђењем. Казнено - поправни завод у Пожаревцу, познатији као Забела, припада таквом типу завода и у њега се упућују лица мушког пола осуђена за кривична дела са елементима организованог криминалитета. Лица женског пола упућују се у посебан Казнено - поправни завод који се налази, такође, у Пожаревцу. У овом заводу казну издржавају искључиво лица женског пола и то је једини завод тог типа у нашој земљи.

Посебна пажња посвећена је безбедности осуђеника који затворску казну издржавају у овим одељењима и надзору над њиховом комуникацијом и понашањем. Иако под посебним режимом, лицима која се нађу у оваквим одељењима треба омогућити остварење права која по закону припадају лицима лишеним слободе. Међутим, због техничких недостатака, недовршеног завода и недостатка објекта који омогућавају процес ресоцијализације (објекта који служе осуђеницима за спорт, рекреацију, слободно време) довели су у питање преваспитну концепцију.

---

⁶³Бејатовић С, Илић Г, Павловић З и др, op.cit. 270

⁶⁴Кораћ Р, Јанковић М, ibid. стр. 509

Посебним одељењем руководи начелик тог одељења који је за свој рад и рад Посебног одељења одговоран управнику завода. Начелника поставља директор Управе на образложени предлог управника завода.

Казнено – поправни заводи као институције имају изузетно важну улогу у сузбијању свих врста криминалитета, а нарочито оног који има елементе организованог. Они су основани са циљем да утичу на преваспитавање осуђеника и да утичу на што мању стопу рецидивизма. Сврха свих казни, па и казне затвора је специјална и генерална превенција.

Колико је репресивна политика оштра према учиниоцима кривичних дела који се нађу пред Посебним одељењем Вишег суда у Београду показују и законске одредбе, где се за најтежи облик дела происује знатно већа казна уколико је извршена од стране организоване криминалне групе. На пример, кад је у питању неовлашћена продаја и стављање у промет опојних дрога за основни облик је прописана минимална казна од три године затвора, уколико је учињена од стране групе минимална казна је пет година, док је казна у трајању од најмање десет година за оне који су то учинили у оквиру организоване криминалне групе.

1.3. Положај и улога запослених у посебним одељењима за организовани криминал

Послове одржавања реда и безбедности у Посебном одељењу за организовани криминал обављају запослени у заводима из службе за обезбеђење, који су прошли специјалну обуку и упућени су на рад у то одељење. Послове здравствене заштите, третмана, обуке и упошљавања и друге техничке послове неопходне за функционисање завода обављају запослени у седишту Управе за извршење кривичних санкција и у заводима у које су упућени на рад. Директор Управе за извршење кривичних санкција упућује на рад запослене у Посебно одељење (на предлог председника тог одељења) у трајању од шест месеци и то може урадити и без њихове сагласности уколико то захтевају потребе службе.⁶⁵

Управник завода, начелник Посебног одељења и запослени који су упућени на рад у Посебно одељење имају плату која не може бити већа од двоструког износа плате коју би остварили на пословаима са којих су ступили на рад у Посебно одељење, а Влада уредбом прецизније уређује ово питање. Осим увећане плате, побројаним лицима припада и право на стаж осигурања са увећаним трајањем (дванаест месеци проведених на раду у Посебном

---

⁶⁵Члан 3, 4 и 6 Закона о извршењу казне затвора за кривична дела организованог криминала, *Службени гласник РС*, бр. 72/2019 и 101/2010.

одељењу рачуна се као шеснаест месеци стажа осигурања). Такође они подлежу безбедносној провери, као и запослени из других државних органа који се боре против организованог криминала.

2. Дирекција за управљање одузетом имовином

У оквиру Министарства правде, а на основу Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, основана је Дирекција за управљање одузетом имовином која има статус правног лица, са седиштем у згради где је смештено и само министарство, у Београду у Немањиној улици број 22-26. За обављање послова из своје надлежности образован је Сектор за преузимање и управљање одузетом имовином као основна унутрашња јединица.

Дирекцијом за управљање одузетом имовином руководи директор. Он представља Дирекцију, решава у управним стварима из делокруга Дирекције и одлучује о правима и дужностима запослених у Дирекцији. За свој рад одговоран је министру правде.⁶⁶ Директора поставља Влада на пет година, на предлог министра надлежног за правосуђе.

слика бр 6. – шематски приказ организације Дирекције (извор: Информатор о раду Дирекције за управљање одузетом имовином, Београд 2015. године)

Вишегодишња пракса показала је да класичне кривичноправне санкције нису ефикасне у довољној мери, јер хапшење појединих особа из организоване криминалне групе често не може утицати на потпуну обуставу криминалне делатности. Увек ће се наћи један број

⁶⁶Информатор о раду Дирекције за управљање одузетом имовином, Београд 2015. године, стр. 9

старих или нових чланова криминалне организације који су на слободи и који ће ту делатност наставити и вршити док су поједини чланови на издржавању казне. Из тих разлога оштрица санкције је морала бити уперена и према имовини осуђених учинилаца кривичних дела организованог криминала, јер се одузимањем профита који су остварили вршењем кривичних дела озбиљно подрива и нарушава нелегална делатност.

Послове из њене надлежности Дирекција врши по службеној дужности, по налогу јавног тужиоца или суда. Надлежност Дирекције за управљање одузетом имовином утврђена је у члану 9. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, а то је:

1. управљање привремено и трајно одузетом имовином проистеклом из кривичног дела, имовином привремено одузетом по наредби јавног тужиоца, предметима одузетим приликом изрицања мере безбедности одузимање предмета, имовином датом на име јемства у кривичном поступку и предметима привремено одузетим у кривичном поступку;
2. вршење процене вредности одузете имовине проистекле из кривичног дела;
3. складиштења, чувања и продаје привремено одузете имовине проистекле из кривичног дела и управљање тако добијеним средствима у складу са законом;
4. вођење евиденције о имовини којом управља и о судским поступцима у којима је одлучивано о одузимању имовине проистекле из кривичног дела;
5. учествовање у пружању међународне правне помоћи;
6. учествовању у обуци државних службеника у вези са одузимањем имовине проистекле из кривичног дела;
7. обављање наведених послова и у вези са имовинском користи проистеклом из привредног преступа, односно прекршаја, у складу са законом.⁶⁷

Законски је одређена обавеза Дирекције да обезбеди адекватне услове за складиштење и чување привремено или трајно одузете имовине, са пажњом доброг домаћина, односно стучњака и да сноси све трошкове и издатке које изискује адекватно чување и складиштење.

---

⁶⁷ Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, *Службени гласник РС* бр. 32/13

Х. ОРГАНИ МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА

Када је у питању супротстављање организованом криминалу, Министарство финансија такође даје свој допринос и то обављајући послове државне управе који се односе на спречавање прања новца проистеклог из кривичног дела, а има овлашћење и да предлаже прописе који уређују ову област.

У оквиру овог Министарства образовани су специјализовани органи који у чијем делокругу рада је и борба против организованог криминала, а то су:

1. Управа за спречавање прања новца,
2. Пореска полиција и
3. Управа царина.⁶⁸

1. Управа за спречавање прања новца

Након доношења Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма јавила се потреба да се оснује финансијска обавештајна служба Републике Србије која би била надлежна за спровођење овог закона. У оквиру Управе формирана су одељења и то:

1. Одељење за аналитику,
2. Одељење за сумњиве трансакције,
3. Одељење за међународну и унутрашњу сарадњу и
4. Одсек за правне и материјално - финансијске послове.

Ово тело има задатак да прикупља податке и све релевантне информације добијене од обвезника, анализира их и чува. У његовој надлежности је и да открива, истражује и спречава прање новца. Управа добија финансијске извештаје о свим појединачним готовинским трансакцијама преко петнаест хиљада евра (узимајући као релевантну противвредност изражену у динарима) или о више међусобно повезаних трансакција које у збиру достижу наведену суму. У случају када утврди да у вези неког лица или трансакције постоји сумња да се ради о прању новца, Управа обавештава надлежне државне органе (инспекцију, полицију, правосудне органе) ради предузимања радњи и мера из њихове надлежности.

2. Пореска полиција

Пореска полиција је контролни орган који је формиран на основу Закона о пореском поступку и пореској администрацији 2003. године и заменио је постојећу Финансијску полицију, а основна надлежност му је откривање пореских кривичних дела и њихових

---

⁶⁸ Достић С, Танчић Д, Танчић П, *op. cit.* стр. 352

извршилаца. Сектор има око двесто двадесет запослених и њиме руководи главни инспектор кога, на предлог министра финансија поставља Влада. Тај сектор састоји се од:

- два одељења на републичком нивоу која се налазе у седишту Сектора, а то су
  - 1) Одељење за координацију послова на откривању пореских кривичних дела и
  - 2) Одељење за аналитику и информатику и
- четири регионална одељења – у Београду, Новом Саду, Крагујевцу и Нишу, која се деле на 26 оперативних одсека.⁶⁹

Пореска полиција размењује информације са другим државним органима у чијој надлежности је борба против организованог криминала, а пре свега са Управом за спречавање прања новца, Управом царина, Народном банком Србије, Државном ревизијом и Министарством унутрашњих послова. На основу резултата самосталне оперативне ангажованости и података добијених од других државних органа израђује периодичне процене и анализе ризика из области пореског криминала и у складу с тим унапређује своје оперативне - тактичке и техничке мере и поступке.

3. Управа царина

Транснационално обележје организованог криминала условило је да свака држава у највећој могућој мери оспособи своју царинску службу за ефикасно откривање и сузбијање свих појавних облика организованог криминалног деловања који су у вези са преласком границе људи и робе. Вршећи строги надзор и контролу држава се труди да спречи евентуалну корумпираност појединих запослених цариника.

Улога царинских органа у борби са организованим криминалом је од изузетног значаја, јер таква криминална деловања се на граници могу пресрести и у том критичном стадијуму увоза – извоза спречити. Најважнију улогу царински органи имају као субјекти спречавања и откривања кривичних дела транснационалног организованог криминала, посебно у делу кријумчарења и недозвољене трговине. Царинска служба има и изузетно значајну улогу у безбедносном систему сваке државе, као сегмент система безбедности у оквиру борбе против међународног тероризма и транснационалног криминала.

Управа царине своје послове и задатке обавља преко петнаест подручних јединица – царинарница, у оквиру којих су као уже унутрашње јединице организоване царинске испоставе и царински реферати. Управа царина обезбеђује правилну и једнообразну

---

⁶⁹ *ibid.* стр.356

примену прописа из свог делокруга рада, контролише рад царинарница, сузбија кријумчарење и спроводи царинске истраге.⁷⁰

---

⁷⁰Званични сајт Управе царина, преузето 10.9.2020. <https://www.carina.rs/cyr/ONama/Stranice/ONama.aspx>

XI. ЗАКЉУЧАК

Србија је на адекватан начин имплементирала норме из Палермо протокола у правни систем и основала све неопходне државне органе, институције и одељења која су специјализована искључиво за поступање у предметима организованог криминала. Државни субјекти имају кључну улогу када је у питању супротстављање организованом криминалу, а друштвени и међународни субјекти путем разних видова сарадње могу допринети успешности поступка који је у надлежности државних органа. За успешно спровођење поступка неопходна је сарадња између државних субјеката, а нов Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције предвидео је нове облике сарадње које су умногоме допринеле побољшању ефикасности гоњења учиниоца кривичних дела.

Овлашћења која државни органи имају када је у питању борба против организованог криминала обухватају примену превентивних и репресивних мера. По свом обиму превенција је свеобухватнија и шира од репресије, али мање популарна, јер њени стварни резултати могу бити уочљиви тек након неког дужег периода. Допринос у вршењу превентивних мера дају и друштвени и међународни субјекти, док су мере репресије у надлежности државе. Свима нама је у интересу да систем превенције и репресије буде што јачи и ефикаснији, као и да резултати рада специјализованих државних органа дају добре и нама видљиве резултате.

У протекле две деценије законски оквир за поступање државних органа учестало је мењан са тежњом да се систем побољша и попуне настале правне празнине. На самом почетку број органа који је учествовао у процесу откривања кривичних дела организованог криминалитета и гоњења био је мањи и њихова структура је била једноставнија. Све ужом специјализацијом органа и захтевањем испуњења допунских услова за заснивање радног односа у посебним одељењима постигнута је концентрација већег броја стучњака са посебним знањима из области организованог криминалитета који доприносе квалитетнијем раду државних органа.

Упоредо са развојем организованог криминала, држава има изазов да своју организацију унапређује. Профилисање, специјализација и све боља организација криминалних делатности на које држава треба да да адекватан одговор, условиле су сложену структуру

органа који учествују у борби против тог друштвеног феномена, а поготово Министарства унутрашњих послова, Министарства финансија и Тужилаштва за организовани криминал.

У наредном периоду било би целисходно да се реално процене капацитети појединих државних служби и по потреби ангажује још један број стручњака који би допринео бољим резултатима у односу на оне који су до сад постигнути. Издвајање посебних одељења у чијој је надлежности само један део послова у вези организованог криминала довео је до растерећења појединих одељења, али обим послова захтева додатно проширење капацитета појединих служби.

Иако су структуре свих државних органа који су обрађени у овом раду комплексне и обухватају велики број стручних људи, оно што је потребно за несметан рад је независност у поступању. За рад свих институција које се супротстављају организованом криминалу неопходна је и кључна независност. Више него у другим поступцима постоји опасност од спољашњег утицаја на државне органе и учеснике тог поступка. Из тог разлога законодавац је предвидео низ одредби којима се захтева посебна провера лица која су распоређена да раде у специјалним одељењима. Висина плата је одређена доста висико, да би се избегла могућност корупције.

Рад органа у чијој је надлежности сузбијање криминалитета, у начелу, доступан је јавности, осим у појединим фазама поступка за које је неопходан одређен степен тајности која је кључна за успешност предузетих радњи. Доступност информација о раду свих органа доприноси њиховој афирмацији и поверењу грађана у институције, ако су на адекватан начин представљени јавности. Из тог разлога је важно да државни органи ажурирају податке садржане на званичним интернет страницама, у информатору о раду, као и другим средствима информисања доступним јавности.

Борба против организованог криминала не може бити успешна без систематске и законски добро пропраћене регулативе, као и воље свих субјеката борбе које треба да уједини заједнички циљ – друштво са што мањом стопом криминалитета. Проблем је препознат, адекватан законски оквир успостављен и сада је кључан рад свих оних субјеката борбе који на било који начин могу утицати на спречавање или сузбијање ове појаве која има велику разорну моћ на друштво, државу и власт, подривајући притом темеље демократског друштва и правне државе.

КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

- 1) *CEPOL – about us*, преузето 4.9.2020. <https://www.cepol.europa.eu/who-we-are/european-union-agency-law-enforcement-training/about-us>
- 2) *Organised Crime & Human Trafficking*, преузето 4.9.2020. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking_en
- 3) The official website United Nations, *International cooperation*, преузето 4.9.2020. <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/international-cooperation.html>
- 4) Бејатовић Станко, Илић Горан, Павловић Зоран и др, *Јавно тужилаштво, полиција, кривични суд и сузбијање криминалитета*, Београд 2008. године, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије
- 5) Бошковић Горан, Маринковић Дарко, *Методи финансијске истраге у сузбијању организованог криминала*; у: *Журнал за криминалистику и право*, Београд 2010, Криминалистичко – полицијска академија
- 6) Бошковић Мило, Марковић Милош, *Криминологија са елементима виктимологије*, Нови Сад 2015. године, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
- 7) Грубач Момчило, *Одузимање имовине проистекле из кривичног дела*; у: „*Гласник Адвокатске коморе Војводине*“ часопис за правну теорију и праксу, Нови Сад, јануар 2010, Адвокатска комора Војводине, књига 70, број 1
- 8) Достих Сениша, Танчић Драган, Танчић Петар, *Организовани криминал: теоријски и методолошки приступ*, Лепосавић 2019. године, Институт за српску културу Приштина
- 9) Ђурђић Војислав, *Кривично процесни инструменти државне реакције на тешке облике криминала*; у: Научни скуп „*Тешки облици криминалитета и државна реакција*“, Београд, Требиње 2012. године, Министарство правде Републике Српске и Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу
- 10) Званични сајт Апелационог суда у Београду, преузето 16.7.2020. <http://www.bg.ap.sud.rs/cr/articles/o-apelacionom-sudu/uredjenje/odeljenja/posebno-odeljenje-za-organizovani-kriminal.html>
- 11) Званични сајт Министарства правде, преузето 2.9.2020. <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/40/izvorsenje-krivicnih-sankcija.php>
- 12) Званични сајт Министарства унутрашњих послова, преузето: 29.7.2020. <http://www.mup.gov.rs/>
- 13) Званични сајт Управе царина преузето 10.9.2020. <https://www.carina.rs/cyr/ONama/Stranice/ONama.aspx>
- 14) Игњатовић Ђорђе, „*Организовани криминалитет, други део*“, Београд 1998, Полицијска академија Београд
- 15) Илић Горан, *Одсуство гаранција независности и самосталности судија и тужилаца* преузето 3.8.2020. са <https://javno.rs/analiza/preview/odsustvo-garancija-nezavisnosti-i-samostalnosti-sudija-i-tuzilaca>
- 16) *Информатор о раду Апелационог суда у Београду*, Београд 2019. године, Република Србија – Апелациони суд у Београду
- 17) *Информатор о раду Безбедносно – информативне агенције*, Београд 2020. године, Безбедносно информативна агенција
- 18) *Информатор о раду Дирекције за управљање одузетом имовином*, Београд 2015. године, Дирекција за управљање одузетом имовином

- 19) *Информатор о раду Министарства одбране*, Београд 2020, Министарство одбране Републике Србије
- 20) *Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије*, Београд 2020. године, Министарство унутрашњих послова Републике Србије
- 21) *Информатор о раду тужилаштва за организовани криминал*, Београд 2019, Тужилаштво за организовани криминал Републике Србије
- 22) Јовашевић Драган, *Организовани криминал – појам и карактеристике у кривичном законодавству Републике Србије*, *Годишњак Факултета правних наука: научно-стручни часопис из области правних наука*, год. 2 бр. 2 (2012)
- 23) Јовашевић Драган, *Сузбијање организованог криминала у Републици Србији*; у: *Научна конференција „Правни систем Републике Србије – усаглашавање са правом Европске уније“*, Ниш, 2005. година, Правни Факултет - Центар за публикације
- 24) Константиновић - Вилић Слободанка, Костић Миомира, *Систем извршења кривичних санкција и пенални третман у Србији*, Ниш 2013, Центар за публикације Правног Факултета у Нишу
- 25) Константиновић Вилић Слободанка, Николић Ристановић Весна, Костић Миомира, *Криминологија*, Ниш 2012, Правни факултет, Центар за публикације
- 26) Кораћ Радован, Јанковић Милош, *Посебност извршења казне затвора за кривична дела организованог криминала*, у: *Супротстављање организованом криминалу: правни оквир, међународни стандарди и процедуре/ Научно стручни скуп са међународним учешћем - Тара 2013. године*; Београд 2013, Криминалистичко - полицијска академија
- 27) Крстић Гордана, *Специјализација државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције са посебним освртом на однос између јавног тужилаштва и полиције*: у *НБП Журнал за криминологију и право* вол. 22 бр.3, Београд 2018, Криминалистичко - полицијска академија
- 28) Матијашевић - Обрадовић Јелена, *Кривично процесно право општи део*, Нови Сад 2016. године, Универзитет Привредна академија у Новом Саду
- 29) *Мерење резултата новог закона о сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције*, преузето 20.8.2020. са <https://www.uts.org.rs/aktivnosti/projekti/tekuci-projekti/1603-merenje-rezultata-novog-zakona-o-suzbijanju-organizovanog-kriminala-terorizma-i-korupcije>
- 30) Милошевић Милан, *Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције*, преузето 20.8.2020. са <https://www.glosarijum.rs/zakon-o-organizaciji-i-nadleznosti-drzavnih-organa-u-suzbijanju-organizovanog-kriminala-terorizma-i-korupcije/>
- 31) *Полицијска и правосудна сарадња у кривичним стварима*, преузето 4.8.2020. <http://dei.gov.ba/dokumenti/default.aspx?id=4783&langTag=bs-BA>
- 32) Унијат Јелена, *Специјални суд – лична карта*, Београд 2009, Центар за цивилно- војне односе
- 33) Цветковић Милош, Благојевић Душан, *Одговор државе на савремени транснационални организовани криминал*; у: *„Супротстављање савременом организованом криминалу и тероризму“*, Београд 2013, Криминалистичко – полицијска академија.

МЕЂУНАРОДНА ДОКУМЕНТА И ДОМАЋИ ПРОПИСИ

- 1) United Nations Convention against Transnational Organized Crime (UNTOC), Palermo, Italy, 15. November 2000.
- 2) Закон о Безбедносно - информативној агенцији, *Службени гласник РС*, бр. 116/2007 и 72/2012;
- 3) Закон о јавном тужилаштву, *Службени гласник РС*, бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 - др. закон, 101/2011, 38/2012 - одлука УС, 121/2012, 101/2013, 111/2014 - одлука УС, 117/2014, 106/2015 и 63/2016 - одлука УС
- 4) Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, *Службени гласник РС*, бр. 32/13, 94/16;
- 5) Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције, *Службени гласник РС*, бр. 94/2016 и 87/2018
- 6) Закон о основама уређења служби безбедности Републике Србије, *Службени гласник РС* бр. 116/2007 и 72/2012;
- 7) Закон о програму заштите учесника у кривичном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005
- 8) Закон о извршењу казне затвора за кривична дела организованог криминала, *Службени гласник РС*, бр. 72/2019 и 101/2010
- 9) Кривични законик, *Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019
- 10) Национална стратегија за борбу против организованог криминала, *Службени гласник РС*, бр. 23 од 3/2009.

САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ

Мастер рад на тему „Организација и уређење државних органа у борби против организованог криминала“ је научни рад из области кривичног права у ком је представљена унутрашња организација и уређење: Министарства унутрашњих послова, Служби безбедности, Тужилаштва за организовани криминал, Посебних одељења судова пред којим се одвијају суђења окривљеним за кривична дела организованог криминала, Министарства правде и Министарства финансија. Сви ови државни органи и службе вршећи послове из своје надлежности доприносе да организовани криминал буде разоткривен, а починиоци тих кривичних дела адекватно процесуирани. Државни субјекти имају кључну улогу вршећи мере превенције и репресије, када је у питању супротстављање организованом криминалу.

Организациона структура институција које су укључене у борбу против организованог криминала је сложена и различито регулисана у зависности о ком државном субјекту је реч, што је условљено обимом и врстом посла који обављају. Протекле две деценије законски оквир за поступање државних органа учестало је мењан са тежњом да се систем побољша и попуне настале правне празнине. На самом почетку број органа који је учествовао у процесу откривања кривичних дела организованог криминалитета и гођења био је мањи и њихова структура је била једноставнија. Све ужом специјализацијом органа и захтевањем испуњења допунских услова за заснивање радног односа у посебним одељењима постигнута је концентрација већег броја стручњака са посебним знањима из области организованог криминалитета који доприносе квалитетнијем раду државних органа. Оно што је потребно за несметан рад органа је и независност у поступању. Доступност информација о раду свих органа доприноси њиховој афирмацији и поверењу грађана у институције

Значај рада на тему организације и уређења органа надлежних за сузбијање организованог криминала огледа се у систематичном и свеобухватном излагању постојеће законске регулативе којом су регулисани структура и организација државних органа, у процени спремности тих органа да одговоре на изазове које им организовани криминал поставља и презентовању потенцијала државе када је у питању могућност напредовања и повећања капацитета државних служби које својим радом доприносе сузбијању

криминалитета. Да би наведена тема била обрађена на адекватан начин коришћен је нормативни, дескриптивни, компаративни и историјски метод.

Циљ рада је објективно сагледавање система који се бори против организованог криминала у Србији, представљање његових капацитета, као и упућивање на који начин сваки појединац, а и друштво у целини може утицати да се организовани криминалитет открива у раној фази када је његова структура и организација још слаба, а моћ коју има недовољна да победи у борби са државним институцијама. Управо те активности су кључне за ефикасно продирање државних структура у криминалне организације и њихово разарање које им онемогућава даље деловање.

Кључне речи: организовани криминал, специјализација, тужилаштво, суд, полиција.

SUMMARY AND KEYWORDS

„Organization and regulation of state bodies for the fight against organized crime“

Master's thesis on the topic "Organization and regulation of state bodies in the fight against organized crime" is a scientific work in the field of criminal law. It contains an internal organization and regulation of: Ministry of Interior, Security Service, Prosecutors for organized crime, Special departments of court for organized crime, Ministry of Justice and Ministry of Finance. All these state bodies and services by performing tasks within their competence, contribute to the detection of organized crime, and the perpetrators of these crimes to be adequately prosecuted. State bodies, performing measures of prevention and repression, have a key role when it comes to combating organized crime.

The organizational structure of the institutions involved in the fight against organized crime is complex and regulated differently depending on which state entity is in question, which is conditioned by the scope and type of work they perform. Over the past two decades, the legal framework for the actions of state bodies has been frequently changed with the aim of improving the system and filling the legal gaps. At the very beginning, there were less bodies that participated in the process of detecting criminal acts of organized crime and prosecution was and their structure was less developed. The concentration of a larger number of experts with special knowledge in the field of organized crime, which contribute to better quality work of state bodies, has been achieved through the increasingly specialization of bodies and the demand for fulfilling additional conditions for employment in special departments. What is needed for the smooth operation of the body in proceeding is independence. The availability of information regarding their work of all bodies contributes to their affirmation and citizen's trust in institutions.

Importance of this researching is reflected in the systematic and comprehensive presentation of existing legislation. It regulates the structure and organization of state bodies, in assessing the willingness of these bodies to respond to challenges posed by organized crime and presenting state potential when it comes to the possibility of advancing and increasing the capacity of civil services that contribute to the fight against crime. In order for the mentioned topic to be processed in an adequate way, the normative, descriptive, comparative and historical method are used.

The aim of this scientific research is to look at the system which fights organized crime in Serbia in the objective way, to present its capacities, as well as to indicate how each individual and society as a whole can influence organized crime to be detected at an early stage when its structure and organization are still weak, but the power it has is insufficient to win the fight against state

institutions. These activities are the key for state structures and their efficient way of entering in the criminal organization and their destruction, which prevents them from further action.

Keywords: organized crime, specialization, prosecution, court, police.

БИОГРАФИЈА

Дајана Коњевод рођена је 20. маја 1995. године у Зрењанину. У истом граду завршила је средњу економско – трговинску школу „Јован Трајковић“ као носилац дипломе „Вук Караџић“ и стекла звање правни техничар. Након тога 2014. године уписује студије права на Правном факултету за привреду и правосуђе у Новом Саду. Студије завршава у року, јула 2018. године, са просечном оценом 9,48. На стручној обуци на факултету у оквиру специјалистичких курсева, била је полазник курса „Методологија израде пресуде у парничном поступку“ чији је руководилац био проф. др Александар Радованов, као и специјалистичког курса на тему „Оперативни рад инспектора Одељења криминалистичке полиције у сузбијању општег и привредног криминалитета“, чији је руководилац била проф. др Јелена Матијашевић – Обрадовић и поседује сертификате из тих области. Због жеље за личним професионалним усавршавањем 2018. године уписује мастер студије на Правном факултету у Нишу. Од октобра 2018. године обавља приправнички стаж као адвокатски приправник у Зрењанину. Течно говори енглески језик и познаје основе немачког језика. Завршила је пословни курс школе рачунара „Нимико“ из Зрењанина који обухвата програме „Windows, Word, Excel, Power Point i Internet“.